

UNIVERZITA KARLOVA v PRAZE

Pedagogická fakulta

katedra českého jazyka a literatury

KNIHA A OSTATNÍ MÉDIA V MATEŘSKÉ ŠKOLE

BOOKS AND OTHER MEDIA IN PRE-SCHOLS

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Štěpánka Klumparová Ph.D.

Autor diplomové práce: Bc. Martina Škarková

Studijní obor: Pedagogika předškolního věku

Forma studia: kombinovaná

Diplomová práce dokončena: Duben, 2011

Anotace:

Kniha a ostatní média v mateřské škole.

Tato diplomová práce pojednává o knize jako médiu a jejím srovnání s ostatními dostupnými médii v mateřských školách v České republice. V první části práce jsou definována média a kniha ve vztahu k dítěti předškolního věku. Následně na tuto teoretickou část navazují výzkumná šetření prováděná v mateřských školách, která jsou zaměřena na názory učitelek mateřských škol, rodičů a dětí. V závěrečné části je popsán projekt, jak se dá kniha využít při práci v mateřské škole.

Klíčová slova: kniha, média, dítě předškolního věku, medializované dětství, dítě a počítač, mateřská škola

Abstrakt:

Books and other media in Pre-Schools

This thesis deals with the book as a medium and its comparison with other media available in the nursery schools in the Czech Republic. There is a definition of the media and the book in relation to a child of the pre-school age in the first part. This theoretical part is followed by an investigative survey carried out in nursery schools, which is focused on the views of teachers in nursery schools, parents and children as well. The final section depicts the project how the book can be used during the educational process in a nursery school.

Keywords: the book, the media, the pre-school age, the childhood influenced by the media, the child and PC, the nursery school

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury, a že odevzdaná elektronická verze diplomové práce je identická s její tištěnou podobou.

V Praze dne

Podpis:

Děkuji vedoucí diplomové práce, Mgr. Štěpánce Klumparové Ph.D. za rady, připomínky a metodické vedení práce. Zároveň bych chtěla poděkovat všem učitelkám, rodičům a dětem, kteří mi pomáhali s vyplněním dotazníků a v neposlední řadě bych chtěla poděkovat rodině za podporu a trpělivost.

Obsah

Obsah	6
I. Úvod	8
II. Teoretická část	10
1. Definice pojmů	10
1.1 Masmédium.	10
1.2 Médium	10
1.3 Televize.....	11
1.4 Film	11
1.5 Počítač.....	11
1.6 Kniha.....	11
1.7 Časopis.....	12
2. Média	12
2.1 Charakteristika jednotlivých médií.....	13
2.1.1 Televize.....	13
2.1.2 Film.....	16
2.1.3 Nová elektronická média	17
2.1.4 Počítač.....	17
2.1.4.1 Dítě a PC	18
Tab. č.2	21
2.1.5 Kniha.....	22
3. Medializované dětství	23
4. Mediální výchova v mateřské škole.....	24
5. Dítě a kniha	27
5.1 Význam knihy a časopisu pro dítě předškolního věku	27
5.1.1 Počátky kontaktu dítěte s knihou	27
5.1.2 Vývojové etapy dětského čtenářství	31
5.2 Dětský časopis ve světě předškoláka	33
III. Praktická část	36
1. Popis výzkumných metod.....	36

2. Výzkumné otázky	37
3. Dotazník pro učitelky MŠ.....	38
4. Dotazník pro rodiče	49
5. Rozhovor s dětmi	55
6. Shrnutí výzkumu.....	64
7. Vyhodnocení výzkumných otázek.....	65
IV. Metodická část.....	66
Závěr	73
Literatura.....	75
Internetové odkazy.....	76
Přílohy.....	77

I. Úvod

Dost často se setkáváme s otázkou, jaký vliv na vývoj dítěte má právě působení médií. Zda tento vliv je pozitivní či negativní a jaký postoj zaujmají dnešní děti předškolního věku ke knize. Má kniha v dnešní pestré nabídce moderní techniky své místo ve volném čase a v životě dětí?

Při vzpomínce na své dětství si vybavuji jednu vzpomínku, a to, jak mi rodiče před spaním předčítali z knihy. Bavilo mě doplňovat rodiče u pohádek, které jsem již znala, povídat si nad knihou. Když jsem se pak začala učit číst, byla jsem ráda, že si i moji rodiče v této době našli čas a četli si se mnou před spaním. Tento zvyk mi zůstal až do dnešní současnosti. Proto se domnívám, že kniha je nejdůležitější prostředek vzdělávání, ať už se jedná o jakýkoliv žánr – pohádku, bajku, pověst, povídku, říkadla, básně, naučnou literaturu (encyklopedie). Jde o prvotní médium, se kterým se dítě setkává už od nejútlejšího věku. Nejprve se dítě seznamuje s leporelem, od kterého se odvíjejí další hry a činnosti. Tyto činnosti se pak časem proměňují na zájem o předčítání a v neposlední řadě o vlastní četbu. Ovšem ne všechny děti si získají zájem o samotnou četbu.

Nejde jen o to dětem předčítat, ale i o samotné vyprávění, ať už nad knihou, obrázkem nebo vyprávění krátké pohádky či příběhu. Vyprávění a naslouchání má prvotní počátky již ve slovesné kultuře, která v dnešní době pomalu mizí v souvislosti s nástupem audiovizuální kultury. Děti jsou obklopeny moderní technikou typu televize, DVD, video, CD-přehrávač a počítač. Na to, co jsme my, v našem dětství měli rádi, se zapomíná. Již na předškolních dětech můžeme pozorovat, jaký vliv mají různé druhy umění, mezi něž řadíme právě knihu, film, divadlo a v neposlední řadě také kino. Děti předškolního věku mají velikou škálu výběru, jak se zabavit ve volném čase, bohužel občas je pro ně výběr tak velký, že si vybrat neumí.

Proto jsem si vybrala jako téma diplomové práce téma „Kniha a ostatní média v mateřské škole“. Neboť většinou se jednotlivé články či publikace, které jsou dostupné, týkají především starších dětí (školáků), ale o dětech předškolního věku je velmi málo zmínek. Záměrem je tedy zjistit, o co děti předškolního věku jeví zájem. Jsou to atraktivnější média, jako je televize, počítač, video, anebo je u dětí předškolního

věku větší zájem právě o knihu či dětský časopis? Vše vychází z přístupu rodiny a mediální výchova by k rodinné výchově měla již také patřit, Jakou úlohu v této problematice sehrává i mateřská škola? V dnešní době je televize plná pořadů určených dětem, ale už není kladen důraz na estetické ani mravní vlivy na dítě.

Cílem této diplomové práce je odborně zpracovat danou oblast se zaměřením na jednotlivá dostupná média a jejich vliv na vývoj dítěte předškolního věku za využití dostupné odborné literatury a dále zjistit, o co děti jeví větší zájem, zda o knihu nebo jiná média. Jak se staví ke knize a médiím učitelky v mateřských školách a rodiče předškolních dětí, včetně toho, jak jsou média a kniha při výuce v mateřských školách využívány, kdy k tomu bude využita dotazníková metoda a rozhovor. Posledním cílem této diplomové práce je, vytvoření týdenního programu pro děti v mateřské školce, který seznámí děti s knihou.

II. Teoretická část

V teoretické části se zaměřím na vymezení a definici médií. Pokusím se zmapovat, jaká média kromě knihy vstupují do světa dítěte již v předškolním věku a jaký mají vliv na psychiku a vývoj dítěte. Zaměřím se na to, jak se staví rodina k vlivu médií, jak na něj reaguje mateřská škola. Co je pro dnešní děti přednější - kniha nebo jiné elektronické médium. Jaké riziko či pozitivum v sobě nese televize, počítač. Co dětem ve srovnání s nimi nabízí kniha nebo dětský časopis. Jaký mají význam pohádky pro dětský svět.

1. Definice pojmů

1.1 Masmédium – tento pojem se užívá jako termín pro veřejný sdělovací prostředek s velkým počtem oslovených příjemců. Klasickými masmédií tak dlouho byly rozhlas, televize, potažmo velkonákladové tiskoviny. V poslední době není pochyb o tom, že jedním z nejvlivnějších masmédií se stal internet, resp. jeho jisté složky.¹

1.2 Médium – vychází z latiny a znamená prostředek, prostředník, zprostředkující činitel, tedy něco, co zprostředkovává, zajišťuje komunikaci.² Nebo také záznamové médium či datový nosič, tj. paměťový nosič datových informací (dat) používající k záznamu dat nějaký vhodný fyzikální princip.³

¹ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Masm%C3%A9dium>

² REIFOVÁ, I. *Slovník mediální komunikace*. Praha: PORTÁL 2004, s. 139.

³ JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha: PORTÁL 2007, s. 16.

1.3 Televize – je elektronický systém přenosu pohyblivých obrazů spojených se zvukem, a to vzduchem z pozemních vysílačů, ze stacionárních družic nebo pomocí kabelových rozvodů.⁴

- Komerčně se začala televize využívat od 30. let 20. století, dostala se i do domácností a stala se důležitým komunikačním zdrojem a zdrojem zábavy, výrazně přispívá k celkové socializaci společnosti takřka po celém světě. Slovo televize bylo odvozeno z řeckého *tele* – daleko a latinského *vize* – vidět.⁵

1.4 Film – je záznamový prostředek pro zachycení pohybových optických zvukových jevů pomocí série statických momentových fotografií.⁶

- je souhrnné označení pro kinematografii a veškeré její aspekty - umělecké, technické, komerční a společenské. Spolu s tiskem, rozhlasem a televizí a dnes už i internetem patří film mezi komunikační prostředky s největším dosahem a vlivem.⁷

1.5 Počítač - je v informatice elektronické zařízení, které zpracovává data pomocí předem vytvořeného programu. Současný počítač se skládá z hardware, které představuje fyzické části počítače (procesor, klávesnice, monitor atd.) a ze software (operační systém a programy). Počítač je zpravidla ovládán uživatelem, který poskytuje počítači data ke zpracování prostřednictvím jeho vstupních zařízení a počítač výsledky prezentuje pomocí výstupních zařízení. V současnosti jsou počítače využívány téměř ve všech oborech lidské činnosti.⁸

1.6 Kniha - je sešitý nebo slepený svazek listů nebo skládaný arch papíru, kartonu, pergamenu nebo jiného materiálu, popsaný, potištěný nebo prázdný s vazbou a opatřený přebalem.⁹

⁴ REIFOVÁ, I. *Slovník mediální komunikace*. Praha: PORTÁL 2004, s. 259.

⁵ http://cs.wikipedia.org/wiki/Televize_%28m%C3%A9dium%29

⁶ REIFOVÁ, I. *Slovník mediální komunikace*. Praha: PORTÁL 2004, s. 64.

⁷ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Film>

⁸ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Po%C4%8D%C3%ADta%C4%8D>

⁹ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kniha>

1.7 Časopis - je periodická publikace obsahující většinou odborné informace. Od novin se časopisy odlišují především delší periodicitou, cílenějším zaměřením na užší cílovou skupinu čtenářů, vyšší cenou a lepší grafickou úpravou. Z informačního hlediska nejsou časopisy příliš vhodné k popisování aktuálních zpráv, vždy obsahují zastaralé události. Časopisy vycházejí většinou týdně, po čtrnácti dnech, měsíčně, čtvrtletně, nebo nepravidelně.¹⁰

2. Média

Média představují jeden z významných a současně málo známých činitelů vlivu na hodnotové struktury ve společnosti. Média jsou jistým pojítkem mezi technikou a člověkem, kde převažuje technicky zprostředkovaná komunikace s neznámými lidmi.¹¹ Média bez ohledu na obsah mají na člověka a společnost závažný vliv. Člověk vnímá vyváženě čichem, sluchem, hmatem, zrakem a chutí. Technologické novinky rozšiřují lidské schopnosti a smysly, čímž mění senzoryckou rovnováhu. Podle McLuhana existují tři základní technologické novinky: vynález fonetické abecedy, který vyrval kmenového člověka z rovnováhy smyslové a dal dominanci oku. Zavedení ručního písma v polygrafii v šestnáctém století a vynález telegrafu v roce 1844.¹²

V moderní společnosti mají masová média (*např. noviny, televize, rozhlas*) zásadní a vzrůstající význam. V moderní společnosti vystupují také jako prostředek zábavy a určují různé způsoby trávení volného času a organizují jej.¹³ Audiovizuální média změnila celý náš způsob života. Nesou sebou vážné nebezpečí pro duševní a mravní vývoj dítěte. Nadměrné množství času stráveného s audiovizuální mediální zábavou vytlačuje ze života aktivní způsoby trávení volného času, brzdí rozvoj řeči a představivosti, potlačuje tvořivost a družnost, oslabuje citové vztahy. Pro děti

¹⁰ <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Casopis>

¹¹ BLAŽEK, B. *Venkov města média*. Praha: SLON 1998, s. 239-240.

¹² McLUHAN, M. *Člověk, média a elektronická kultura*. Brno: PRINT-TYPIA 2000, s. 213-214.

¹³ McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: POTRÁL 1999, s. 32.

předškolního věku musí být vybírány vhodné pořady.¹⁴ Děti by se měly učit vybírat pořady a vypínat televizi. To by mělo především vycházet z rodinné výchovy, aby rodiče, pokud dítěti dovolí se na televizi dívat, dohlíželi na to, jestli daný pořad je pro dítě vůbec vhodný. Měla by být od rodičů stanovena doba, jak dlouho se dítě na televizi může dívat. Pokud tato doba není stanovena, nese to s sebou jisté riziko ohrožující dítě. Pokud se dítě dívá denně několik hodin na televizi či tráví hodně času u počítače, je pak ohrožen nejen jeho psychický vývoj, ale i vývoj tělesný. Především dlouhé sezení má negativní vliv na tělesný rozvoj dítěte. U tělesného vývoje je ohrožené správné držení těla, které je způsobené dlouhodobým sezením v nepřírodných polohách. Děti předškolního věku potřebují dostatek pohybu a ten je jim u těchto činností odepřen. Zároveň je i ohrožen jazykový rozvoj, a to v důsledku „nekomunikace“, tj. dítě jen sedí a dívá se, ale už s televizí nekomunikuje. Televize mu nedává otázky a dítě tak nemusí odpovídat.

Dítě předškolního věku se setkává s různými médii, například s televizí, počítačem, knihou, časopisem. Proto budu stručně charakterizovat jednotlivá média, která vstupují do dětského světa.

2.1 Charakteristika jednotlivých médií

2.1.1 Televize

Televizní vysílání je pečlivě strukturovaný plán, který se ze dne a na den a týden co týden opakuje, a to často s minimálními změnami. Toto uspořádání vyplývá z našeho každodenního života. Obsah vysílání se sice ze dne na den mění, ale samotná struktura zůstává stejná, a to klidně i po řadu let.

Televize se přizpůsobuje naší každodenní časové zkušenosti. I naše každodennost se přizpůsobuje televiznímu vysílání. Televize spoluurčuje, jak jednotlivé části dne trávíme a stává se jejich nedílnou součástí. Řada pořadů, například večerních, není sledována jen kvůli obsahu, ale proto, že slouží jako součásti našeho stereotypu.

¹⁴ BLAŽEK, B. *Venkov města média*. Praha: SLON 1998, s. 240.

Týdenní opakování televizního schématu také podléhá kalendářnímu času. Rozlišuje pracovní dny, víkendy, státní a náboženské svátky, letní prázdniny.¹⁵

Televize může mít kladný, ale i záporný vliv na vývoj dítěte. Pokud dítě dlouho vysedává u televize a nedívá se na programy určené jeho věkové hranici, může na něj televize mít negativní vliv a to v mnoha směrech. Negativně působí na duševní vývoj, může vzniknout závislost na televizi. Televize má vliv na jazykový rozvoj, při sledování se kazí oči, televize omezuje zdravý pohyb na čerstvém vzduchu. Děti dokážou hodiny sedět před televizí v ne příliš vhodných polohách, které vedou ke špatnému vývoji a vadnému držení těla. Vhodné může být sledování výukových programů, které jsou zaměřeny na rozvoj cizího jazyka nebo přírodovědných poznatků. Pozitivní vliv může mít skutečnost, že jsou v televizi i pořady, kde si děti mohou zároveň při sledování společně cvičit, zpívat (Kouzelná školka). Dítě tedy celou dobu jen neseď, ale má i možnost pohybu.

I když jsou televizní pořady pro děti nevinné (např. Tom a Jerry), je tu méně vražd a krve oproti pořadům pro dospělé, přesto je právě i v těchto pořadech násilí. A to v podobě rvaček, výprasku, honičky, nadávky, výhrůžky atd. Toto násilí je sice přiměřené věku, ale pro starší diváky autoři pořadů takzvaně přitvrzují. Sledování násilí poškozuje duševní psychiku, děti se snaží násilí, které viděly v televizi, vyzkoušet ve svých hrách nebo dokonce na svých spolužácích.¹⁶ Proto by rodiče měli sledovat televizi s dítětem, i když se dítě dívá na pořad určený jemu. Ne vždy musí porozumět obsahu a rodič by mu měl tedy podat vysvětlení, proč se vyhrožovat nemá a proč je to špatné.

Rodiče by měli zároveň učit dítě vybírat. Zapnutá televize působí na člověka jako magnet a i když nemá chuť se dívat, pořad sleduje. Proto by si rodina měla naplánovat, co kdo může vzhledem k věku sledovat a také jak dlouho. Pokud bude mít dítě doma dobré rodinné zázemí, není tak vystaveno škodlivému působení televizního vysílání. „Čím méně děti navyknou na obrazovku, tím lépe se vám později podaří udržet dávky v přijatelných mezích.“¹⁷

¹⁵ MAŠEK, J. , LOBODA, Z. , ZIKMUNDOVÁ V. *Mediální pedagogika v teorii a praxi*. Plzeň: ZČU 2010, s. 44-47.

¹⁶ ŘÍČAN, P., PITHARNOTVÁ, D. *Krotíme obrazovku*. Praha: PORTÁL 1995, s. 18-19.

¹⁷ ŘÍČAN, P., PITHARNOTVÁ, D. *Krotíme obrazovku*. Praha: PORTÁL 1995, s. 43.

Mateřská škola je sociálním místem interakce, prostor před obrazovkou je soukromé území. Ve třídě se mohou děti ptát učitelky, televizní obrazovky se nelze ptát na nic. Zatímco předškolní výchova v mateřské škole se zaměřuje i na rozvoj jazykových schopností, televize vyžaduje, abychom věnovali pozornost především obrazu.

Televizní obrazovka skrývá spoustu různých televizních stanic. V dnešní době je i dostatek televizních programů určených jen pro děti. Dokonce jsou tu i televizní stanice určené pro nejmenší děti od půl roku až po děti školního věku. Mezi tyto televizní stanice patří například Duck TV, JimJam, Minimax, Boomerang, Animax. Další televizní stanice Nova, Prima, ČT1, Prima Cool, Barrandov. Tyto stanice pak nabízejí velký výběr různých pořadů pro děti, jako je Animáček, který vysílá TV Barrandov. Děti zde mají možnost sledovat různé pohádky, např. Šmoulové, Gumídci, Želvy Ninja, Rychlá rota. Večerníček mohou děti sledovat na ČT1, kde jsou vysílány krátké pohádky, např. Krkonošské pohádky, Králíci z klobouku, Rákosníček, Mach a Šebestová, Krteček, Broučci, Kubula a Kuba Kubikula, Maxipes Fík, Rumcajs atd. Pořady pro děti Kostičky a Kouzelná školka vysílá televizní stanice ČT1, děti zde mohou vidět různé krátké pohádky, ale zároveň si mohou i zacvičit či zazpívat. Nesmíme ani opomenout na sérii různých seriálů a dětských filmů, sem můžeme zařadit např. Garfield, Mašinka Tomáš, Růžový Panter, Oggy a švábi, Pan Tau. Bohužel ne všechny pořady určené dětem jsou esteticky a naučně vhodné (Pokémoni, Strážci vesmíru, Teletubbies), od toho tu jsou dospělí, aby dokázali posoudit, jestli se na daný pořad dítě má dívat, anebo ne.

Základní znaky:

- velmi rozsáhlý výstup, rozsah a dosah
- audiovizuální obsah
- složitá technologie a organizace
- veřejný charakter a rozsáhlá regulace
- národní a mezinárodní charakter
- velmi rozmanité podoby obsahu

2.1.2 Film

Dnes si snad ani děti nedokážou představit, že film dříve nebyl samozřejmostí. Film se jako technická novinka objevil na konci devatenáctého století. Co společnosti nabízel, nebylo nic nového ani obsahem, ani funkcí. Umožňoval převést tradiční poskytování zábavy do nových podob prezentace a šíře. Film nabízel veřejnosti příběhy, podívanou, hudbu, dramata, komiku i technické triky. Byl reakcí na volný čas, kdy člověk nebyl v práci a zároveň částečně řešil problém, jak by měla celá rodina úsporně a společensky přijatelnou formou trávit volný čas.¹⁸

Film je pro děti napínavý, nabízí zajímavý děj a mnohotvárné prostředí. V detailu přibližuje dětem celý příběh, je pestrý, napínavý, dobrodružný. Technický vývoj nám v dnešní době umožňuje sledovat film i v 3D animaci, který diváka ještě více vtahuje přímo do děje. Pro děti je tato nová technika velice přitažlivá.

Nejvíce se s filmem děti setkávají prostřednictvím přímého televizního programu. V dnešní době jsou domácnosti vybaveny videem, anebo DVD-přehrávačem. Takže děti nejsou vázány jen na televizní program, ale mohou různé filmy kdykoliv sledovat i díky těmto mediální nosičům. Domnívám se, že tento způsob je pro děti bezpečnější. Pokud si dítě například pustí DVD s pohádkou, nemusí se rodič bát, že se bude dítě dívat na něco nevhodného. To oproti televizi můžeme ovlivnit. Během filmu se objevuje řada různých reklam a upoutávek na jiné filmy a ty nemusí být vhodné pro děti.

Základní znaky:

- audiovizuální technologie
- veřejné předvádění
- extenzivní (všeobecná) přitažlivost
- převládá vyprávění a fikce
- mezinárodní charakter
- veřejná regulace

¹⁸ McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: PORTÁL 1999, s. 37.

- ideologická povaha¹⁹

2.1.3 Nová elektronická média

Mezi nová média patří počítačové videohry, virtuální realita a videonahrávky. Domácí video můžeme pojímat jako médium, které rozšiřuje televizi či kino – tzv. hybridní médium, se zvýšenou flexibilitou užití. Stejně jako televize si půjčuje charakteristické rysy z filmu, televize, knih, hudebního průmyslu. Další novinkou na trhu se stal CD-ROM a DVD-ROM. Nabízí pružný, snadný přístup k velkému souboru informací. Riziko s sebou může nést používání audioknih, které nenahradí četbu rodiče. Dítěti je v této formě podáno jen vyprávění, do kterého nemůže vstupovat a ani je doplňovat. Obecně můžeme říci, že nová média přemostují rozdíly jednotlivých médií.

Základní znaky:

- technologie zaměřená na využití počítačové techniky
- hybridní, pružný charakter
- možnost interaktivity
- veřejné i soukromé funkce
- nízká úroveň regulace
- vzájemná propojenost²⁰

2.1.4 Počítač

Tak jako televizi má již v dnešní době snad každá rodina doma počítač. Ten může mít na děti jak pozitivní, tak i negativní vliv. Vše vychází z rodinného prostředí, ve kterém vyrůstají.

¹⁹ McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: PORTÁL 1999, s. 37-38.

²⁰ McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: PORTÁL 1999, s. 41-42.

Pozitivní vliv:

- Počítače jsou zdrojem nejen zábavy, ale i poučení (encyklopedie, informace na internetu).
- Počítače mohou pomáhat při učení a vzdělávání (výukové programy, procvičování, cizí jazyky..).

Negativní vliv:

- Přílišné sezení u počítače není zdravé, a to z mnoha důvodů.
- Informace z internetu, chatu mohou být nepravdivé a nebezpečné.
- Využití PC se může omezit pouze jen na hry a konzumní oblast.

2.1.4.1 Dítě a PC

V neposlední řadě do života dětí předškolního věku vstupuje i počítač. Při studiu na Karlově univerzitě jsem se setkala s předmětem Informační technologie, kde jsem psala seminární práci týkající se dítěte předškolního věku a vlivu počítače na něj. Jestli počítač pro děti předškolního věku do mateřské školy patří, anebo ne. Zabývala jsem se i názorem rodičů na seznamování dítěte s počítačem již v mateřské škole. Skoro každá dnešní rodina má v domácnosti počítač. V. Bednář tvrdí: „platí, že v čím nižším věku si danou věc osvojíme, tím samozřejmější nám bude připadat. Nejlépe pak pochopitelně je, nachází-li se daná technologie v blízkosti člověka již v období jeho primární socializace – pak ji bere jako samozřejmou, a to dokonce i když jejímu fungování dokonale nerozumí.“ Ovšem můžeme se zamyslet nad tím, zda by opravdu prvotní seznámení s informačními technologiemi u předškolních dětí nestačilo pouze v podobě, kdy dítě vidí rodiče či starší sourozence s počítačem pracovat. I tak si děti zvyknou na všudypřítomné technologie a budou je brát jako součást života. Přímo pracovat s počítačem mohou začít i ve věku pozdějším.²¹

²¹ <http://www.lupa.cz/clanky/deti-elektronickeho-veku/> (7.1.2009)

Děti se ve svém budoucím životě neobejdou bez dovednosti obsluhovat výpočetní i digitální techniku. Mají se proto učit pracovat na počítači již v mateřské škole?

„Dítě v předškolním věku by si mělo hlavně hrát, chodit do školky, užívat si společných chvil s rodiči – třeba nad knížkou nebo při kreslení. Pokud se k tomu přidá trocha času u počítače, nevadí to – ovšem neměla by to v žádném případě být převažující činnost.“²²

Domnívám se, že pro rodiče některých dětí je důležitější, aby si od dítěte odpočinuli a dítě nechají raději v relativním „klidu“ hrát na počítači hry. Od mnoha dětí v MŠ (hlavně chlapců) často slyším, že pravidelně tráví čas doma u počítače. Počítač by měl být pouze zpestřením, za žádnou cenu by neměl nahrazovat běžné činnosti dítěte odpovídající věkovému období. V předškolním věku by mělo jít spíše o pouhé seznamování dítěte s počítačem.

Podle A. Kucharské: Dítě do 4 let se může naučit „klikat“ myší, ale mělo by tomu věnovat jen pár minut. Čtyřleté až pětileté dítě může pod dohledem dospělého pracovat s jednoduššími úkoly, hrát jednoduché hry - např. méně složité puzzle nebo omalovánky. Doba práce s počítačem by neměla překročit 15-20 minut. Pro šestileté až sedmileté děti je k dispozici mnoho výukových počítačových programů, zaměřených zejména na rozvoj poznávacích funkcí. U takto starých dětí už se může doba strávená u počítače pohybovat kolem půl hodiny denně. Děti od 8 let – jejich práce na počítači již závisí na školních aktivitách, zájmech, ovšem neměla by převažovat nad vším ostatním.²³

D. Moravcová tvrdí: „Úvodní vysvětlení obsluhy počítače a programu je vždy záležitostí učitele. Problémy je třeba hledat ve způsobu vhodného pedagogického vedení a výběru kvalitních a věkově přiměřených programů.“²⁴

Doba, kterou dítě stráví u počítače, by měla být přesně vymezená. Neměla by se stát náhražkou za čas, který tráví rodiče společně s dětmi a v žádném případě by neměla vyplňovat volný čas, který může dítě využít k pohybovým činnostem či jiným aktivitám, které povedou k jeho růstu a rozvoji.

²² http://www.topzena.cz/clanek-91-Deti_u_pocitace_ano_ci_ne.htm (12.1.2009)

²³ http://www.fithall.cz/rest/magazin/1073-30-rodina-a-deti/1929-deti_pocitac.html (21.3.2011)

²⁴ <http://www.rvp.cz/clanek/6/257> (6.1.2009)

Počítač by měl pro dítě představovat něco, čeho může využívat například ke studiu či k získávání novinek ze světa a z různých oblastí lidské činnosti. K tomu by jej rodiče také měli od útlého věku vést. Dítě v nejútlejším věku není schopné určit si samo čas, který u počítače stráví a je jen na rodičích, aby mu vysvětlili, k čemu může být počítač užitečný.

Dítě by se mělo od toho nejnižšího věku naučit chápat počítač jako běžnou součást života. To znamená, že není nejvhodnější tajit před malými dětmi tuto věc, se kterou se pak seznámí v pozdějším věku, například na základní škole. Pak se totiž lehce stane, že jej okouzlí natolik, že bude stačit pár týdnů či dní a propadne jí úplně. I počítačové hry, zvolené přiměřeně k věku dítěte, nejsou až tak škodlivé, pokud je dítě chápe. Naopak mohou pomoci rozvíjet jeho představivost, postřeh a tvořivost.²⁵

Nejpříjemnější doba pro malé děti na čas strávený u počítače je maximálně půlhodinka denně. Postupně můžete čas prodlužovat, ovšem s tím, že dítě využívá počítač také k učení apod. Nebo by měly být stanoveny dny v týdnu s určením doby, například v pondělí, ve čtvrtek a v sobotu na jednu hodinku. Záleží čistě na rodičích, jak se v tomto ohledu zařídí, každopádně by měli pamatovat na to, aby neporušovali žádné ustanovení, na kterém se s dítětem dohodnou. Je to velmi důležitá součást pravidel. Dítě samozřejmě bude při diskuzi vyžadovat delší čas, nicméně na rodičích stojí argumenty, proč by se měla tato doba zkrátit na takovou, která bude pro něj výhodnější. Rodiče by měli použít možnosti, které dítěti nabídnou místo počítače – výlety, divadlo, ZOO apod.

Součástí seminární práce byl i výzkum, kde jsem zjišťovala, jaký názor mají rodiče na používání počítače v mateřské škole, jestli s tím souhlasí nebo nesouhlasí. Jestli mají povědomí o vzdělávacích programech pro předškolní děti. Kolik času doma tráví děti u počítače a jaké programy využívají.

Dotazník jsem rozdala rodičům v mateřské škole Staré Hodějovice, kde učím. Rozdala jsem jich celkem dvacet a všechny se mi vrátily. V první části dotazníků jsem se zajímala o to, jaký postoj mají rodiče k používání PC, doma nebo v mateřské škole. V druhé části dotazníků jsem se zabývala tím, jaké hry dítě využívá na počítači, jestli má přístup k vzdělávacím programům a v neposlední řadě mě zajímalo, kolik času dítě na PC může trávit.

²⁵ <http://www.meredit.cz/content/view/890/75/> (6.1.2009)

Tab. č.1

Dotazník pro rodiče		Ano	Ne
1	Máte doma PC?	20	0
2	Myslíte si, že by se dítě předškolního věku mělo seznámit s používáním PC?	16	4
3	Může vaše dítě na PC, kdy se mu zachce?	7	13
4	Tráví Vaše dítě každý den u PC?	9	11
5	Máte určené dny, kdy dítě může na PC?	2	18
6	Souhlasíte s názorem, že počítač dokáže v dítěti vypěstovat závislost na automatech?	3	17
7	Víte o nějakém programu, který je určený pro rozvoj Vašeho dítěte?	14	6
8	Vlastníte nějaký vzdělávací program pro Vaše dítě?	8	12
9	Souhlasíte s používáním PC v MŠ?	14	6
10	Máte zájem, aby vaše dítě pracovalo s PC v MŠ?	14	6

Tab. č.2

1	Jaké hry hraje vaše dítě na PC nejčastěji?	Výukové	6
		Střílečky	11
		Závodní	16
		Jiné	5
2	Jaké programy používá nejčastěji?	vzdělávací programy	5
		Hry	17
		Jiné	5
3	Kolik času tráví vaše dítě na PC?	0,5h	15
		1h	4
		1,5h	1
		2h	0
		2,5h	0
		déle....	0

Z výzkumu je zřejmé, že rodiče mají zájem o to, aby dítě bylo již v předškolním věku seznámeno s prací na počítači, přestože jejich děti počítač využívají skoro denně

v rodině. Rozdíl v používání počítače v mateřské škole je v tom, že mateřská škola dětem nabízí vybrané výukové programy, kdežto v mnohých rodinách o těchto programech nemají ani zdání, tudíž děti hrají např. hry zaměřené na prosté střílení či závodění. Všichni z dotazovaných rodičů mají doma počítač a myslí si, že by děti předškolního věku měly být seznámeny s jeho používáním. Z výzkumu není zřejmé, jestli rodiče své děti limitují časem stráveným u počítače.

2.1.5 Kniha

Na počátku dějin moderních médií stojí tištěná kniha jako tištěné médium. Do nástupu knihtisku byla kniha šířena rukopisem. Knihu si mohli dopřát lidé jen z vyšších společenských vrstev. V dnešní době si knihu může pořídit každý člověk. Je zde velký výběr právě i pro děti předškolního věku. Dítě se s knihou seznamuje již od útlého věku. K dispozici jim jsou různá leporela i z omyvatelných materiálů. Pro předškolní děti je určena spousta obrázkových, pohádkových i naučných knížek. Mají ovšem dnešní děti vůbec zájem o knihu nebo si raději vybírají lákavější média? Toto médium považuji za nejdůležitější a budu mu věnovat samostatnou kapitolu.

Základní znaky:

- technologie ručního písma
- svázané stránky
- velký počet kopií
- individuální užití
- zbožný charakter
- svoboda publikování
- rozdílný obsah²⁶

²⁶ McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: PORTÁL 1999, s. 33-34.

3. Medializované dětství

Veškerá média, od televize po počítač, od tradičních tiskovin či rozhlasu po netradiční zařízení složité virtuální simulace, znamenají bezesporu dalekosáhlé obohacení života. Díky nim jsme všemu na dosah, lidstvo je díky médiím propojené.

Na jednu stranu média napomáhají při vzdělávání neslyšících, nevidomých, geniálních i mentálně retardovaných. Ovšem na druhou stranu média nabízí širokou škálu nejrůznější zábavy, která navozuje závislost a může oslabovat vnímavost dítěte.

Pozitivní význam působení médií na vývoj dítěte nemusí být automatický, ale je závislý na mediální výchově. Televize, video, počítače ovlivňují u dětí skladbu jejich dne, zájmy, vzory k napodobování, způsoby chování, hodnotové systémy, názory a postoje. To napomáhá k vytváření skupin závislých konzumentů čehokoli multimediálního, případně výběrově inklinujících k těm nejnebezpečnějším nabídkám a posléze zcela ztrácejících schopnost k výběru. Jiní však cílevědomě vyhledávají z multimediální nabídky podle svého kritéria hodnoty, odpovídající jejich rozvojovým cílům.

Časté sledování televize či počítače může mít negativní vliv na pozornost, hodnotovou orientaci a řeč. Narušena pozornost u dětí je v souvislosti s komerčně úspěšnými pořady, které jsou založené na dramatickém dějovém zvratu, aby dítě udrželo pozornost, jsou intervaly zvratu poměrně krátké, mnohdy nepřesahují 35 vteřin. Pokud je dítě konzumentem takových pořadů, ztrácí způsobilost koncentrovat se například na vyprávění, na výuku ve škole nebo dlouhodobou zájmovou činnost. Dále dochází k narušení hodnoty autentických osobních zážitků. Děti, které propadly televizní závislosti, ztrácejí citlivost pro to, co ve svém reálném životě prožívají. Místo toho dávají přednost zážitkům zprostředkovaným televizí. To, co samy děti prožívají, nemá pro ně význam a nestojí jim to za vyprávění. Více je zajímavá to, co prožívá jejich televizní hrdina. Tím může být narušen vývoj osobnostní identity, ztrácí se smysl pro pravdu a ryzost vlastního života. *„Nedbalost tohoto trendu dále umocňuje skutečnost, že nabídku televizních pořadů pro děti stále více charakterizuje komerční podbízivost*

včetně podněcování agresivních sklonů.“²⁷ Vnímáním primitivních dialogových obrátů dochází k redukci řeči. Nastávají problémy ve vyprávění, zájmu, naslouchání a argumentování.

Programy ke sledování si děti vybírají podle toho, co je momentálně módní. Dochází k řadě masových identifikací s hlavním hrdinou, zde jsou výchovné korekce žádoucí, ale obtížně prosaditelné. Tak se do mentality dětí dostává agresivita, rozjívenost, drzost.

Všechna pozitiva i negativa plynoucí ze sledování televize záleží na druhu sledovaných televizních programů. Jeli dítě ponecháno napospas proudům konzumní zábavy, případně jeli sledovaný program někým uvážlivě vybírán. Zde by měla zasáhnout rodinná výchova a učit dítě si vybírat vhodné pořady.²⁸

V mateřských školách bývá někdy hra nebo jiné zaměstnání nahrazeno televizí, videem či DVD.²⁹

4. Mediální výchova v mateřské škole

Mediální výchova zahrnuje velké množství různých disciplín, které umožňují propojení různých oborů a oblastí. Děti se každý den setkávají s různými médii, proto si myslím, že by mediální výchova měla patřit již ke vzdělávání dětí předškolního věku. O mediální výchově se většinou dočítáme jen v souvislosti se základním a středním vzděláváním, ale o mediální výchově v mateřské škole mnoho zmínek nenacházíme.

V rámcovém vzdělávacím programu pro mateřské školy je jen zmínka ve vzdělávacích oblastech. V oblasti „*Dítě a psychika*“, která je zaměřena na duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost, rozvoj intelektu, jazyka, řeči, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů a vůle, ale i poznávání a učení. Ve vzdělávací nabídce, co by měl pedagog nabízet, se objevuje „*poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů*“. Dále by měl pedagog ve vzdělávací nabídce připravovat „*činnosti a příležitosti seznamující děti s různými*

²⁷ HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: PORTÁL 2004, s. 66.

²⁸ HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: PORTÁL 2004, s. 63-66.

²⁹ ŘÍČAN, P., PITHARNOTVÁ, D. *Krotíme obrazovku*. Praha: PORTÁL 1995, s. 61-62.

sdělovacími prostředky (noviny, časopisy, knihy audiovizuální technika)“. To, co by mělo dítě znát na konci předškolního období, je, aby dobře porozumělo slyšenému, naučilo se z paměti krátký text a aby zvládlo sledovat a vyprávět krátký příběh a projevovalo zájem o knížku, soustředěně poslouchalo četbu, hudbu, sledovalo divadlo, film.³⁰

Rizika, která mohou ohrožovat vzdělávací záměr pedagoga, jsou pak časově a obsahově nepřiměřené využívání audiovizuální, popřípadě počítačové techniky, nabídka nevhodných programů, dlouhodobé sledování pořadů v televizi či na videu, omezený přístup ke knížkám.

Oblast „*Dítě a svět*“ je zaměřena na enviromentální oblast vzdělávání. Vytváří u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí – počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu. Dává elementární základ pro otevřený a odpovědný postoj dítěte k životnímu prostředí. Dílčím vzdělávacím cílem je „*vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jeho rozmanitosti, vývoje a neustálých proměnách*“. Dítě je seznamováno s technikou, která ho v dnešním světě obklopuje. Pedagog by měl dítěti nabízet práci s literárním textem, s obrazovým materiálem, využíváním encyklopedií a dalších médií. Rizikem pro vzdělávací záměr pedagoga může být převaha zprostředkovaného poznávání světa, špatný příklad dospělých, nedostatek pozornosti prevenci vlivů z prostředí dítěte.³¹

Vlivem dnešní doby mateřská škola přejímá povinnosti za rodiče, kteří své děti svěřují často školám celodenně. Prostředí školy a úloha učitelek mateřských škol má tedy pro socializaci a výchovu rostoucí význam. Proto je mateřská škola vhodným prostředím pro zahájení určitého mediálního vzdělávání. Dítě předškolního věku je snadno ovlivnitelné, proto by mediální obsah mohl dítě snadno zmanipulovat. Děti předškolního věku nedovedou zatím odlišit realitu a fikci. Je tedy vhodné je vést ke správnému a kritickému vnímání mediálních obsahů, protože se média stávají běžnou

³⁰ kol. autorů *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: VÚP 2006, s. 18-20.

³¹ kol. autorů *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: VÚP 2006, s. 29-31.

součástí života dítěte. Dítě se s médii setkává již od narození a to především prostřednictvím televizní obrazovky, která je v dnešní době v každé domácnosti.³²

Mediální výchova by měla být přizpůsobena věku dítěte. Jelikož kurzy a literatura pro mediální výchovu bývají zaměřené na základní a střední školy, musí si učitelky mateřských škol, pokud se chtějí věnovat mediální výchově dětí předškolního věku, sestavit vlastní program.

Určitě pro mediální výchovu dětí předškolního věku budou platit stejné obecné zásady jako při výuce mediální výchovy vyšších stupňů.

Mezi tyto zásady patří:

1. Názornost – informace by měly být názorné a dobře viditelné.
2. Jednoduchost – měla by navazovat na znalosti dětí daného tématu.
3. Aktivita dětí - měly by mít možnosti pro aktivní projev a vyzkoušet si věci na vlastní kůži (př. zacházení s počítačovou myší).
4. Tempo hodiny - hodina by měla být dynamická.
5. Smysluplnost – děti by měly znát smysl, proč se to učí.
6. Využitelnost – informace, které se děti dozvěděly, by měly být využitelné v jejich praktickém životě.
7. Důležitost – ne všechny informace, které se k dětem dostanou, jsou důležité. Proto by se měly děti začít učit rozeznávat, co je důležité pro jejich další život.³³

³² MAŠEK, J. , LOBODA, Z. , ZIKMUNDOVÁ V. *Mediální pedagogika v teorii a praxi*. Plzeň: ZČU 2010, s. 116.

³³ POSPÍŠIL, J., ZÁVODNÁ, L., S. *Mediální výchova*. KRALICE NA HANÉ: Computer Media 2010, s. 8.

5. Dítě a kniha

5.1 Význam knihy a časopisu pro dítě předškolního věku

Kniha samotná je velký pojem pro dítě předškolního věku, ale i pro ostatní je důležité, co kniha obsahuje. Kniha má velký význam pro dítě, je výjimečná, má estetický rozměr, ale i umělecký. Umění má vliv na všestranný rozvoj dítěte. Ten vychází především z estetického působení a z přirozených předpokladů celkového vývoje dítěte. Navazuje na dynamický psychický rozvoj, při kterém se teprve začínají diferencovat jednotlivé aktivity a jejich funkce. Základním projevem dětství je hra, při které jsou vlastní zkušenosti a výsledky myšlení úzce spojeny s pohybovou aktivitou, s jazykovými, hudebními, ale i výtvarnými pokusy, které vstupují na základě výchovného působení stále častěji a jsou uplatňovány v jednotlivých uměních. Zde má své místo i vliv knihy na dítě. Knihy a dětské časopisy vstupují do každodenního života dítěte ještě před tím, než se naučí znát písmo.

5.1.1 Počátky kontaktu dítěte s knihou

Dítě od 15. měsíce sahá po obrázcích v knížce. V 18 měsících se na některé obrázky dívá zvlášť pozorně, dokáže aspoň na jeden obrázek ukázat, anebo ho pojmenovat. Začíná obracet v knížce stránky po dvou nebo po třech listech. Ve 24 měsících stránky obrací již po jednom listu a pojmenuje tři nebo více obrázků, nejméně pět jich správně ukáže. Ve 30 měsících pojmenuje pět obrázků a sedm jich ukáže.³⁴

Obrázky v knížce jsou pro děti takovým „obrázkovým písmem“. Jejich ukazování a pojmenování je vlastně prvním čtením. Zpočátku se objevují jen podstatná jména (kočka, pes...), později se přidávají slovesa (pes běží, kočka leze...).

Již malé dítě je pro literární komunikaci vnímavé. Kniha se pro dítě začíná stávat jednou z možností toho, jak poznávat svět kolem sebe. To především v objevování

³⁴ MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: GRADA 2005, s. 157-158.

krásky mateřského jazyka, rozšiřování aktivní i pasivní slovní zásoby, rozvíjení fantazie a estetického cítění. Kniha je pro dítě zdrojem citových zážitků. Je pro ně obohacením zkušeností, rozšířením zorného pole, poznává nové možnosti a dimenze. Knižní obraznost, fantazie, nevšednost myšlenek i nápaditost odpovídají přirozeným potřebám zvědavosti dítěte i jeho silné citovosti.³⁵

Z hlediska výchovného má kniha pro malé děti dva významy. Jde o mravní kategorie. O dobro, které se prezentuje jako základní lidská povinnost o zlo jako něco, co se trestá, co je zakázáno a co nám škodí. „Literatura pro nejmenší má výchovnou hodnotu právě v tom, že dává podnět k rozumovému pochopení a citovému prožití.“³⁶

V knize se skrývá řada výchovných funkcí. Mezi ně řadíme funkci poznávací, eticko-výchovnou, esteticko-výchovnou a terapeutickou. Tyto funkce ve vzájemných vazbách zajišťují vliv knihy na osobnost dítěte, na prohloubení jeho poznávacích a rozumových schopností, posílení vzdělávání i sebevzdělávání a uspokojení touhy po poznání. Kniha vede k přemýšlení, ovlivňuje názory jedince, prohlubuje jeho city, pomáhá při kulturním vývoji a formuje estetický vkus. Dítě si v knihách hledá své vzory. Dobrodružství literárního hrdiny se často pak stává východiskem pro vlastní hru dítěte. Kniha má pro další rozvoj dítěte mimořádné poslání. To je závislé na způsobu práce s knihou. Kniha je pro dítě nevyčerpatelným zdrojem uměleckých zážitků a poznání.

Při volbě knihy pro dítě vycházíme z věku dítěte, z jeho zájmového zaměření nebo ze žánrového dělení. „Kniha plní různé funkce, mezi ně řadíme funkci zábavnou, informativní nebo poučnou, usiluje o sdělení vlastních zážitků a pocitů autora a ilustrátora, ale i o nezávazné pobavení. Všechny tyto funkce se střídají a tím vytvářejí vztah ke knize.“ Pedagog by měl tyto stránky, které kniha nabízí, umět vyhledat a nabídnout dítěti. Nejvíce kniha působí na rozvoj řeči a to různými rýmy, říkadly, se kterými se děti seznamují již od útlého věku, tzv. předřečového období. Ty napomáhají rozvíjet fonemický sluch a schopnost verbální komunikace. K tomu napomáhá rytmické propojení spojené s pohybem, které častým opakováním vytváří pohybové stereotypy. Po druhém roce dítěte se v něm probouzí zvědavost a nastává tzv. „období otázek“. Dítě jeví zájem o knihu, prohlíží ji, ukazuje, pojmenovává a také se ptá. Kniha

³⁵ OPRAVILOVA, E. *Kniha jako prostředek výchovy*. Praha: Univerzita Karlova 1984, s. 3-4.

³⁶ OPRAVILOVA, E. *Kniha jako prostředek výchovy*. Praha: Univerzita Karlova 1984, s. 5.

vnese dítě do prostředí, které ve skutečnosti nemůže poznat. Může to být prostředí mořského světa, vesmíru, ale i historie. Kniha dítěti přibližuje to, co mu je v reálném životě zatím odepřeno. Kniha s sebou nese i poznání mezilidských vztahů a společenského chování, pomáhá mu přiblížit jednotlivé společenské role, díky kterým je může přebírat nebo se s nimi ztotožňovat.³⁷ Všechny žánry napomáhají k rozvoji tvořivých schopností dítěte. V každém období by měla být knižní nabídka dostatečně rozmanitá, aby pokryla zájem dítěte, ale i uměleckou hodnotu. Měla by se v ní odrážet dětská přání, starosti, problémy, které se mohou zdát dospělým malicherné. Dále by kniha měla obsahovat radost, starost, osamělost, strach, nespravedlnost, potrestání, neúspěch... „*Dítě pomocí knížky dokáže najít svoji individualitu, svůj vzor pro zcela konkrétní postoj nebo jednání, které mu dospělý podává často v příliš obecné podobě.*“³⁸

Děti předškolního věku nejvíce zajímají tyto žánry: lidová a autorská poezie říkadlového typu (říkadla, rozpočítadla, popěvky, hádanky, drobné umělé verše), umělecká adaptace lidových pohádek (kumulativních, didaktických, zvířecích a kouzelných), jednoduché příběhy z dětského života, umělekonaučné knihy, dále knižní-hračky, leporela, obrázkové publikace, alba, omalovánky, loutkové hry.

Chtěla bych se pozastavit u významu pohádky pro dítě předškolního věku. Pohádky vedou také k dobrému. Učí děti, že pokud něco obětují pro druhého, že se jim to může bohatě vrátit. Děti se učí pochopit, že po zásluze následuje odměna.

Do dětského světa patří i tajemství a tajemno, kouzlo a kouzelnost, nebezpečí a strach. Děti se díky pohádkám učí bát, prožívají totiž strach z pohádkových dějů v situaci bezpečí, jako je například matčina náruč.³⁹

Základní funkcí pohádky je vnést do dětského života řád a smysl. Učí děti orientovat se v okolí, ve kterém se pohybují. Děti chápou svým myšlením svět v jiných dimenzích než dospělí. Dětské myšlení v předškolní době je hlavně obrazové,

³⁷ OPRAVILOVA, E. *Kniha jako prostředek výchovy*. Praha: Univerzita Karlova 1984, s. 12.

³⁸ OPRAVILOVA, E. *Kniha jako prostředek výchovy*. Praha: Univerzita Karlova 1984, s. 13.

³⁹ MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: GRADA 2005, s. 155-156.

konkrétní, synkretické a animistické. V dětské mysli není problém vdechnout život věcem kolem sebe.⁴⁰

Pohádka má význam nejen výchovný, poznávací, ale také terapeutický. Může odpovídat na úzkostná traumata, která děti mohou prožívat, když se setkávají s nesrozumitelnými citovými reakcemi dospělých lidí. Pohádka může poskytnout dítěti pomoc, jak se v dané citové situaci zorientovat. Téměř každá klasická pohádka nějakým vhodným způsobem řeší dětský problém. Vyskytnou-li se v pohádkách frustrující životní situace, dokáže vyprávění skončit dobrým koncem a nikdy nenechá děti na pochybnostech o otevřeném konci či nevyřešené situaci. Děti se v pohádkách nesetkají s otevřeným koncem, nevyřešenou situací. Pohádka tedy informuje o zkouškách, se kterými se děti mohou ve skutečném životě setkat. Vypráví o úsilí, které se musí vynaložit při zvládnutí jednotlivých úkolů vývoje a zrání. Dítě se s hrdinou ztotožňuje. Pohádka v dětech vzbuzuje zvědavost, poutá jejich pozornost, podněcuje představivost a tím napomáhá k rozvoji inteligence a poznání vůbec. Má nekonečné možnosti, jak poučit o vnitřních problémech lidského života. Díky pohádkám mají děti možnost objevovat základy mravního chování, které je zakotvené již v historii a kultuře.⁴¹

V neposlední řadě má i velký význam samotné vyprávění, ať už je to vyprávění krátkých pohádek či příběhů. Dítě si díky vyprávění a předčítání rozvíjí svojí fantazii, představuje si, jak by to v dané pohádce mohlo vypadat, jak asi vypadá princezna, princ, království. Při vyprávění je důležitá role vypravěče, kde záleží na tom, jak vypravěč detailně popisuje děj. Pokud je strohý, dítě se musí více zamyslet nad situací v pohádce či příběhu. Prostřednictvím vyprávění podněcujeme představivost, rozvíjení fantazie i řeči dítěte, vyjadřování a pociťování radosti z vlastní tvůrčí činnosti. Při předčítání z knihy má dítě možnost nahlédnout na ilustraci, která daný příběh či pohádku doplňuje a dítě za pomoci obrázku může daný příběh či pohádku dovyprávět. Tím se rozvíjí vyjadřovací schopnost a slovní zásoba.

⁴⁰ ČERNOUŠEK, M. *Děti a svět pohádek*. Praha: ALBATROS 1990, s. 7-9.

⁴¹ ČERNOUŠEK, M. *Děti a svět pohádek*. Praha: ALBATROS 1990, s. 16-25.

5.1.2 Vývojové etapy dětského čtenářství

V předškolním období si dítě osvojuje rozhodující předpoklady pro zvládnutí čtenářských dovedností. Pokud dítě dobře nezvládne čtenářské dovednosti v prvních letech školní docházky, mohou nastoupit špatné čtenářské výsledky.⁴²

Dříve uměla číst jen malá část populace, v dnešní době je takový požadavek, aby si čtení osvojily všechny děti. Díky tomuto požadavku je ve školách zvýšená výuka čtení. Nejedná se pouze o výuku techniky čtení, ale hlavně o čtení s porozumění, o zvládnutí různých čtenářských strategií. *„Nejpodstatnější změna je v tom, že čtení je pokládáno za dovednost, která se kontinuálně rozvíjí od nejútlejšího věku dítěte. Spolu s tím je logicky výrazně zvýšena role rodičů i předškolních vzdělávacích institucí při výuce čtení.“*⁴³

Počátky dětského čtenářství začínají již v době, kdy se dítě začíná setkávat s uměleckou slovesností a to v podobě naslouchání nebo vnímání ve vizuálně akustickém spojení, jako je například televize či prohlížení knížky, vyprávění pohádkových příběhů.

Rozlišujeme několik vývojových etap dětského čtenářství, které odpovídají vývojovým stádiím dětské psychiky. Čtenářská vyspělost dětí se individuálně liší a nemusí se tedy shodovat s jejich věkem biologickým. Úroveň čtenářské dovednosti je podmíněna mírou zvládnutí techniky čtení. Záleží i na intenzitě sociokulturních podnětů v rodinném prostředí a na účinnosti školní literární výchovy.

Etapy dětského čtenářství:

Předčtenářská etapa: předškolní věk – mladší (do 3let)
starší (3-6let)

Čtenářská etapa: mladší školní věk – 1. fáze (6-8let)
2. fáze (9-10let)
starší školní věk – 1. fáze (11-12let)
2. fáze (13-15let)

⁴² MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I. *Psychologie pro mateřské školy*. Praha: PORTÁL 2003, s. 121.

⁴³ MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I. *Psychologie pro mateřské školy*. Praha: PORTÁL 2003, s. 122.

V předčtenářské etapě dítě vnímá literární text poslechem, prostřednictvím přímého nebo reprodukováného předčítání a přednesu starších dětí nebo dospělých. Vizuálně vnímá slovesně umělecké dílo, které má doplňující význam a omezuje se pouze na jejich graficko- výtvarnou a ilustrační složku.

Ve čtenářské etapě je zprostředkovaná percepce postupně nahrazována bezprostřední estetickou interakcí dětského čtenáře s textem osvojovaným nejprve hlasitým, později tichým čtením.

Tradiční pojetí rozvoje čtenářských dovedností

Výuka čtení je součástí povinného vzdělávání na základní škole. Čtenářská zralost byla ve třicátých letech minulého století stanovena na 6,5 let. Do té doby dítě nemá dostatečně rozvinuté percepčně-kognitivní funkce.

Výuka čtení byla rozdělována do dvou částí. V předškolním období se vytvářely základy a předpoklady pro čtení, ale neprobíhala výuka čtení. Samostatná výuka čtení nastala až v prvním ročníku základní školy.

V předškolním období se děti učily orientaci v prostoru (vpravo-vlevo, nahoře-dole), v sekvencích (před-za, první-poslední), v čase (včera, dnes, zítra). Dále se rozvíjelo zrakové, sluchové vnímání, jazykové dovednosti.⁴⁴

„Mateřská škola tam má podle tohoto názoru za úkol vytvoření základu, na kterém první třída základní školy může lépe vystavět vlastní čtenářské dovednosti.“⁴⁵

Tomu také odpovídá obsah Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a to v bodě 4.2.1 Jazyk a řeč – *„osvojení některých dovedností, které přecházejí čtení i psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka.“⁴⁶* K naplňování tohoto cíle mohou posloužit činnosti jako je prohlížení knížek, předčítání, hry se slovy, rozlišování některých symbolů, doplňování čteného příběhu, utváření jednoduchého rýmu, vymýšlení synonym, homonym a antonym.

Přípravné období v základní škole má dovést všechny děti zhruba na stejnou vzdělávací úroveň, teprve potom je možné zahájit výuku čtení. Je to z toho důvodu, že škola není připravena na práci a jedinečnosti.

⁴⁴ MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I. *Psychologie pro mateřské školy*. Praha: PORTÁL 2003, s. 122.

⁴⁵ MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I. *Psychologie pro mateřské školy*. Praha: PORTÁL 2003, s. 122.

⁴⁶ kol. autorů. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: VÚP 2006, s. 19.

Změna v pojetí čtenářských dovedností

V posledních letech došlo k posunu v pojetí získávání čtenářských dovedností. Mateřská škola by měla tyto nové pohledy začlenit do své vzdělávací činnosti. „*Osvojování čtení je pokládáno za kontinuální proces, který začíná prakticky bezprostředně po narození.*“ Dítě se naučí číst až při nástupu do základní školy, ale symboly začíná chápat již dříve, obrázek odkazuje na konkrétní předmět.⁴⁷

Z toho vyplývá, že úkolem mateřské školy je rozvíjet každé jednotlivé dítě a dovést je na úroveň, která mu umožní plnit požadavky dalšího stupně vzdělávání.

Vlastní vzdělávací činnost mateřské školy

Pedagog, který zprostředkovává kontakt dítěte s knihou, by měl pomáhat vytvářet podvědomí o estetickém vnímání. Měl by napomáhat dítěti vybírat takové knihy, které jsou vhodné pro jeho správný vývoj. Dítě čtení vrozeně nezískává, ale je to dovednost, které se musí teprve učit. Proto by měla mateřská škola programově a explicitně rozvíjet a podporovat dovednosti související se čtením. Děti by měly mít možnost pochopit princip čtení, že se čte zleva doprava, měly by mít možnost pozorovat z blízka učitelku, když dětem předčítá. Důležitou součástí přípravy na čtení je, aby dítě vyžadovalo čtení, aby z něho mělo radost, stalo se jeho potřebou.⁴⁸

5.2 Dětský časopis ve světě předškoláka

Dětský časopis vstupuje do života dětí již od útlého věku. Časopis je pro dítě skutečnou věcí do ruky, je to jeho vlastnictví, s ním může nakládat. Časopis obsahuje různé informace, příběhy, ale i pracovní činnosti. Dítě má možnost si v časopise dokreslovat, vystřihávat, dolepovat, skládat, domalovávat, nacházejí se zde i náměty pro hry. Časopis má jednoduchou ustálenou formu, kde se objevují určité postavy, který daný časopis charakterizují. Časopisy pro předškolní děti jsou rozlišeny podle pohlaví čtenářů na dívčí a chlapecké. Snaží se vyjít vstříc zájmům dětí. Chlapci se více zajímají o techniku, dívky o princezny, módu, parádění apod. Mezi tyto časopisy patří např.

⁴⁷ MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I. *Psychologie pro mateřské školy*. Praha: PORTÁL 2003, s. 123-124.

⁴⁸ MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I. *Psychologie pro mateřské školy*. Praha: PORTÁL 2003, s. 172.

časopis „Barbie“, který své čtenářky láká na růžové a třpytivé stránky. Většinou tyto časopisy mívají pokaždé nějaký dárek, který je určen právě holčičkám. Chlapce více může lákat například časopis „Lokomotiva Tomášek“.

Dnešní děti mají velký výběr z různých druhů časopisů. I nadále vychází časopisy, které jsou určené pro rozvoj dítěte. Některé časopisy navazují na RVP (Pastelka).

Sluníčko

Pro děti od 4 let do 8 let. Hlavní ideou tohoto časopisu je děti pobavit, připravit jim radostné chvíle nad krásnými obrázky našich předních výtvarníků a zároveň je něčemu naučit. Přináší velké množství omalovánek, vystřihovánek, křížovek, doplňovaček, hlavolamů a spoustu dalších zábavných úkolů.

Medvídek Pú

Pro začínající čtenáře. Medvídek Pú a jeho přátelé prožívají společná dobrodružství. Časopis je plný příběhů, stránek o přírodě, hádanek, omalovánek a soutěží. V každém čísle děti najdou malý dárek.

Mateřídouška

Pro děti od 6 let. Časopis, který dětem nepřináší pouze spoustu pěkného čtení ve formě pohádek, povídek nebo oblíbených komiksů, ale i velké množství stránek plných zajímavostí z oblasti přírody, techniky, kultury a podobně.

Méd'a Pusík

Časopis s pohádkami pro děti od 3 let. S Pusíkovými příběhy, hádankami, malováním, veselým počítáním, návody ke kutění a hrami.

Pastelka

Časopis pro předškolní děti a nejen pro ně, ale i pro rodiče a pedagogy. V Pastelce se nacházejí náměty pro společné činnosti. Jsou tu různé básničky, dokreslování, omalování, vystřihování, písničky. Obsahově volně navazuje na rámcový vzdělávací program, závazný pro mateřské a základní školy.

V regálech obchodů se nachází i takové časopisy, které spíše plní komerční reklamu k dětskému seriálu, filmu nebo hračky. Mezi tyto časopisy by se daly zařadit tyto:

Tom a Jerry

Pro děti od 6 let. Komiksový dvouměsíčník s neopakovatelnými dobrodružstvími kreslených postaviček

Princezna

Časopis pro holčičky od 3 let. Časopis pro holčičky plný princezen ze slavných příběhů Walta Disneye. Najdete v něm příběhy, hádanky omalovánky a rady na vyrábění pravých princeznovských doplňků. V každém čísle dárek pro princeznu.

Barbie

Pro holčičky od 4 let. Měsíčník pro všechny holčičky, které si zamilovaly panenku barbie. Najdou zde foto-příběhy, hádanky, vybarvování. Nechybí ani soutěže o nejrůznější doplňky do výbavy nejpopulárnější panenky na světě. U každého čísla je přiložen dárek pro holčičky, jako by z výbavy samotné barbie.⁴⁹

Další časopisy pro děti jsou Dáda, Teletabis. Tyto časopisy plní spíše reklamní stránku než vzdělávací.

I zde se učí dítě časopis vybírat. Děti se nechají snadno zlákat reklamou, která je na ně cílena. Rodiče by měli opět dávat pozor na to, co dítěti pořizují.

⁴⁹http://www.vseprovasedeti.cz/index.php?option=com_sobi2&catid=21&Itemid=31&limit=10&limitstart=0

III. Praktická část

V předcházející části jsem se zabývala problematikou médií ve vztahu ke knize v dětském životě. V praktické části se zaměřím na průzkum v mateřských školách. Jak se využívá kniha při jednotlivých činnostech v mateřské škole, a jaký zájem o knihu mají samotné děti. V neposlední řadě jsem se zaměřila i na průzkum mezi rodiči, kde jsem sledovala, jestli rodiče dětem před spaním čtou, anebo pouští televize.

1. Popis výzkumných metod

Při výzkumu jsem použila tři výzkumné metody. Metodu pozorování, dotazníkového minišetření a metodu rozhovoru. U dotazníků jsem volila otázky uzavřené, i otevřené.

Dotazník pro učitelky mateřských škol jsem buď rozdala osobně nebo jsem využila rozeslání emailem. První verzi jsem rozdala pěti učitelkám, abych zjistila, jak budou odpovídat na jednotlivé otázky a zda z daného dotazníku zjistím to, co potřebuji. Po navrácení těchto pěti dotazníků jsem některé otázky upravila a pak jsem dotazník rozdala znovu. Celkově jsem rozdala osmdesát dotazníků a vrátilo se mi jich šedesát dva. Úspěšnost návratu je tedy 77,5%. V dotazníku jsem se ptala převážně na technické vybavení tříd a k jakým účelům je využíváno. Dále jsem chtěla zjistit, jestli média slouží pro zpestření řízené činnosti nebo pro volnou hru dětí. Nejvíc mě zajímalo, jak jsou knihy a ostatní média využívána v době, kdy není vhodné počasí pro pobyt venku.

Druhý dotazník byl určen rodičům. Zde jsem zjišťovala, zda rodiče dětem čtou knihu nebo zda dávají přednost jiné možnosti, jako je pouštění televize, videa či počítače. První verzi dotazníku jsem rozdala asi čtyřem rodičům, abych zjistila, zda otázky dobře chápou a jestli z dotazníku dostanu takové informace, které potřebuji. Po menších úpravách jsem dotazník buď dávala rodičům osobně nebo jsem ho rozesílala

emilem. Dotazník jsem celkově rozdala 75 rodičům, z toho se mi vrátilo 60 dotazníků. Návratnost tedy byla 80%.

Poslední část šetření patřila dětem. Jednalo se o rozhovor s dětmi. Na část jsem se ptala dětí z mé třídy a jednu část jsem poprosila vyplnit učitelky z jiných mateřských škol. Nejprve jsem si dotazník s dětmi vyplnila sama. Informace získané z rozhovoru s jednotlivými dětmi jsem si zapisovala do připraveného formuláře. Na základě rozhovoru jsem připravené otázky poupravila a poskytla dotazník učitelkám, které mi podobným způsobem zapsaly získané informace. Rozdala jsem celkem 70 dotazníků pro děti, z toho se mi vrátilo 62 dotazníků, návrat je 88,57%. Osobně jsem vyplnila dvacet dotazníků pro děti.

2. Výzkumné otázky

Výzkumná otázka č.1 „Dávají učitelky mateřské školy při vzdělávání dětí přednost médiím před knihou?“ a otázka č.2 „Mají děti větší zájem o média, nebo dávají přednost knize?“ byly stanoveny na základě poznatků, kterých jsem se dobrala v teoretické části diplomové práce a to vzhledem k využívání médií v mateřské škole. Zajímá mě zda jsou média při výuce více používána než knihy a o co děti během pobytu v mateřské škole jeví větší zájem.

Výzkumná otázka č.3 „Věnují se rodiče četbě s dětmi?“ a otázka č.4 „Vedou rodiče děti ke správné volbě televizních programů?“ se týká dotazníků pro rodiče; stanovila jsem je na základě kapitoly „Medializované dětství“ a to z toho důvodu, že mě zajímá, zda opravdu dnešní děti jsou přehlceny médii. Chtěla bych se dozvědět, jak se k této problematice staví rodiče, jestli dávají pozor na to, s čím jejich děti přichází do styku, ať už se jedná o televizní programy nebo hry na PC.

3. Dotazník pro učitelky MŠ (viz. příloha č. 1)

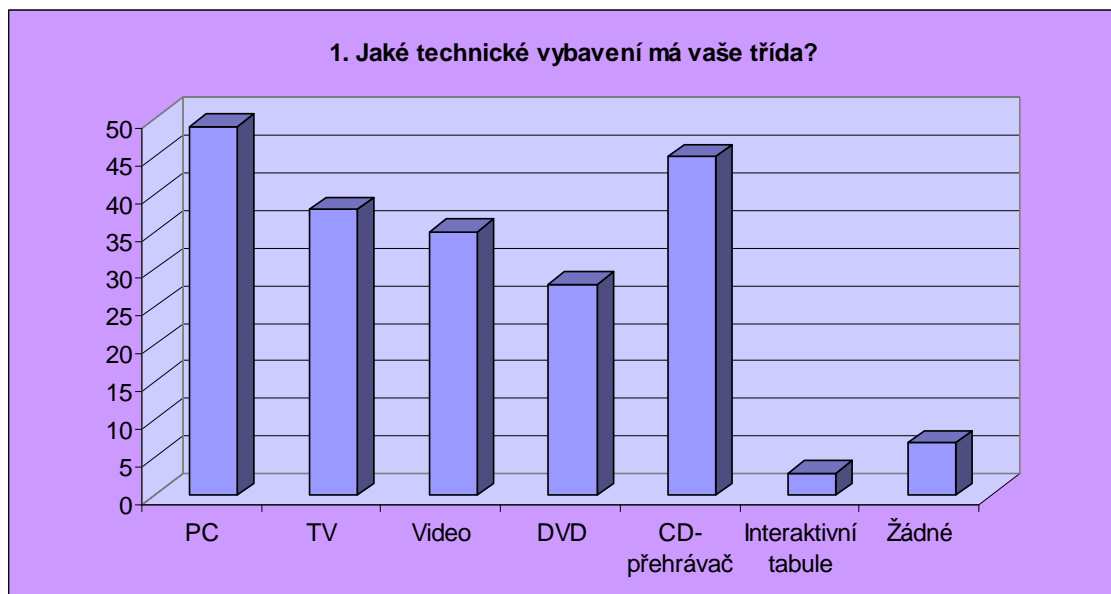
1. Jaké technické vybavení má vaše třída?

V první otázce jsem se tedy ptala na technické vybavení jednotlivých tříd. Tuto otázku jsem zvolila z toho důvodu, abych si zmapovala, jaké technické vybavení mají jednotlivé třídy a mateřské školy. Z první tabulky vidíme, že nejvíce ve třídách převládají počítače a CD-přehrávač, potom následuje televize, video, DVD, minimálně se vyskytuje interaktivní tabule. Interaktivní tabuli mají k dispozici jen tři mateřské školy, kde probíhalo výzkumné šetření. Jen sedm z dotázaných označilo, že nemají žádné technické vybavení. Čtyři z toho byly mateřské školy s alternativním vyučováním a tři s klasickým vyučováním. Zde se jednalo o větší školky, kde mají technické vybavení jen v jedné třídě. Počítač ve třídách má 79,04% ze všech dotázaných. U možnosti „žádné“ mi učitelky připisovaly, že technicky mají vybavenou jednu třídu a v případě potřeby si technická zařízení půjčují. Jednalo se především o CD-přehrávač, a video. U televize mi odpovídaly, že se chodí dívat do jedné třídy.

Tab.č.1

1. Jaké technické vybavení má vaše třída?	
PC	49
TV	38
Video	35
DVD	28
CD-přehrávač	45
Interaktivní tabule	3
Žádné	7

Graf č.1

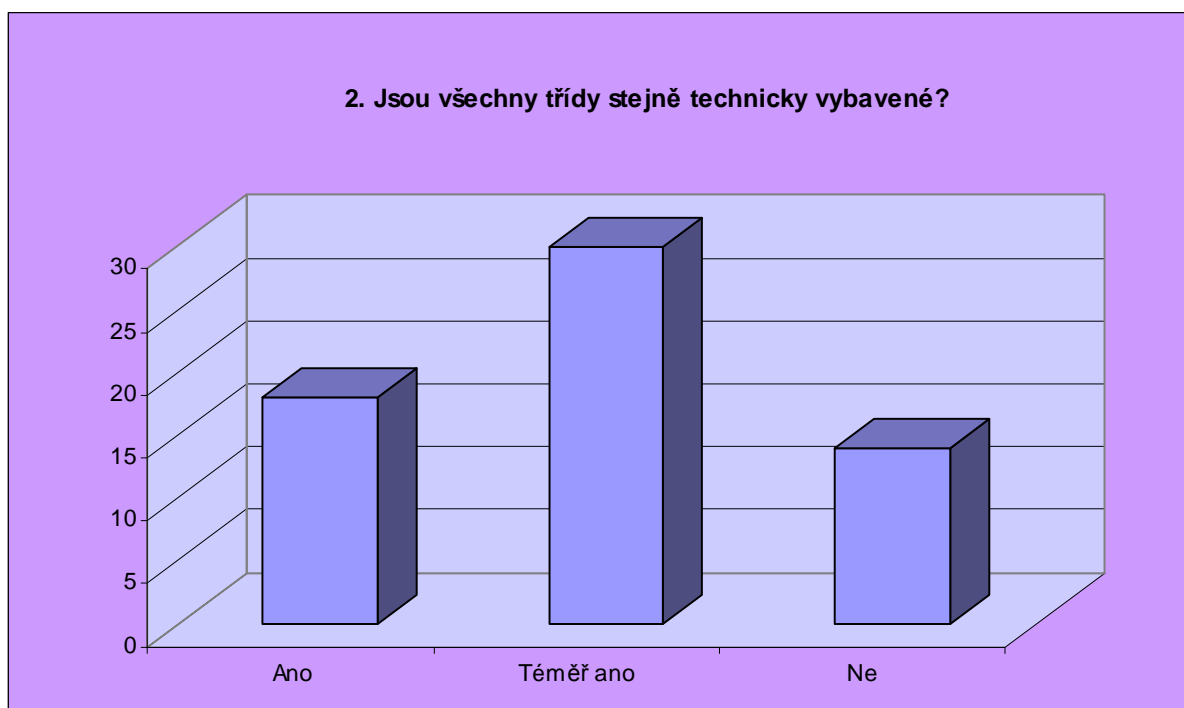
2. Jsou všechny třídy stejně technicky vybavené?

Na první otázku navazuje pak druhá otázka, kde jsem zjišťovala, jestli jsou všechny třídy stejně vybavené. Tuto informaci jsem zjišťovala z toho důvodu, že se technické vybavení tříd potom může odrážet právě na přístupu k využívání medií při výuce. Nejvíce respondentů zvolilo „téměř ano“. Na této možnosti se shodlo 48,39% dotázaných učitelek. Což je skoro polovina dotazovaných. Na otázku „ano“ se vyjádřilo 29,04% a na možnost „ne“ 22,57% učitelek. Z toho vyplývá, že 77,43% tříd má nějaké technické vybavení. Ze získaných hodnot jsme se dozvěděli, že vybavení tříd ve více-třídních školkách je skoro stejné. To mi většinou dotazované učitelky do dotazníku připisovaly. U odpovědí jsem získala informace, že mají třeba dvě třídy jeden CD-přehrávač, který si mezi sebou půjčují. PC také v jedné třídě, a to většinou u předškoláků. Jedna z učitelek mi napsala „*Jsme trojtřídní školka a televizi a video máme jen v jedné třídě. Pokud je nevhodné počasí pro pobyt venku. Pouštíme dětem pohádku, tak na dvacet minut. Po těchto dvaceti minutách si jdou děti hrát do vedlejší třídy, kde je třeba i jiné vybavení hraček. Na pohádku se jde dívat další třída, opět asi taky na dvacet minut. Většinou dětem pouštíme jen krátké kreslené pohádky...*“

Tab.č.2

2. Jsou všechny třídy stejně technicky vybavené?	
Ano	18
Téměř ano	30
Ne	14

Graf č.2

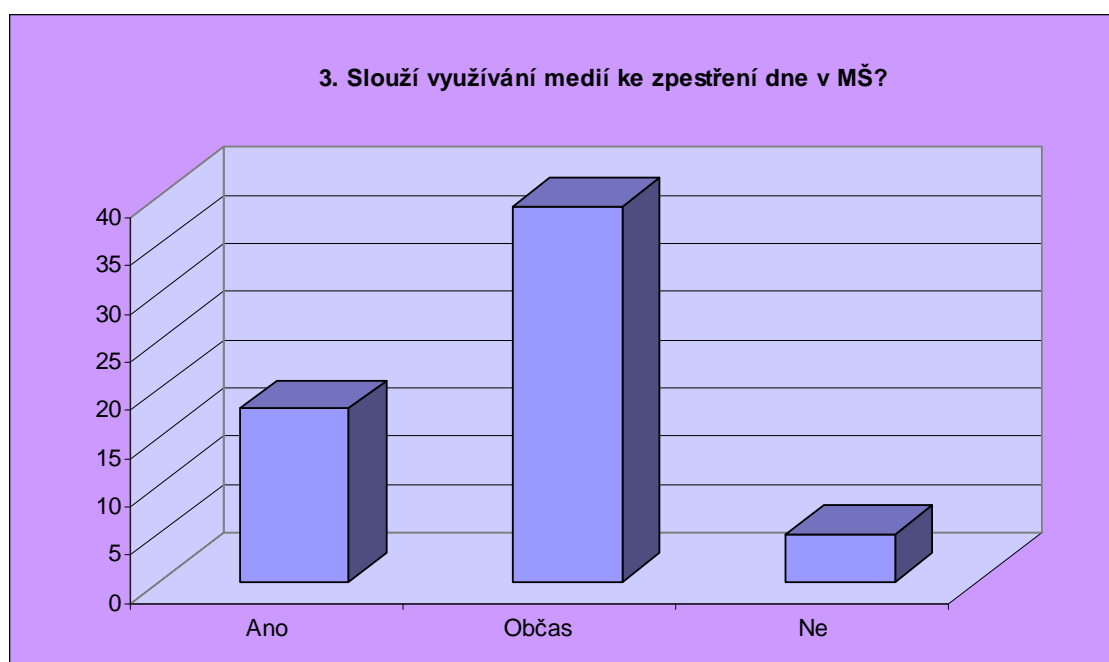
3. Slouží využívání medií ke zpestření dne v MŠ?

Ve třetí otázce jsem se zajímala, jestli jsou média využívána ke zpestření dne v mateřské škole, či nikoli. Nejvíce učitelky volily možnost „občas“ a to 62,9%, k možnosti „ano“ se jich přiklonilo 29,03% a k možnosti „ne“ se vyjádřilo jen 8,07%. Média v mateřských školách slouží jen občas ke zpestření dne.

Tab.č.3

3. Slouží využívání medií ke zpestření dne v MŠ?	
Ano	18
Občas	39
Ne	5

Graf č.3

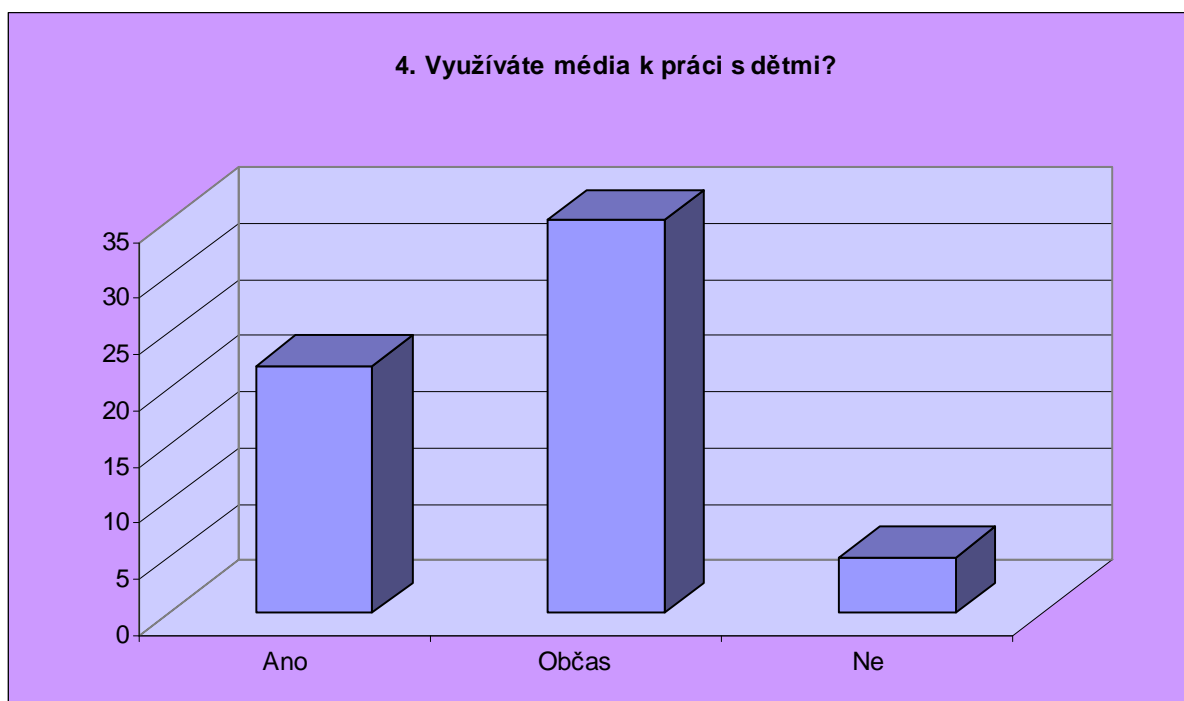
4. Využíváte média k práci s dětmi?

Ve čtvrté otázce jsem se zajímala o to, jestli média slouží i k práci během řízené činnosti. Tedy jestli jsou média využívána jako hlavní činitel během vzdělávání a ne jen jako prostředek zpestření dne v mateřské škole. Při odpovídání na tuto otázku učitelky volily nejvíce možnost „občas“ a to 56,45%, o něco méně volily možnost „ano“ 35,48% a na poslední možnost „ne“ zvolilo jen 8,06% učitelek. Ze získaných hodnot tedy můžeme usuzovat, že média jsou při řízených činnostech využívána v mateřských školách jen občas.

Tab.č.4

4. Využíváte média k práci s dětmi?	
Ano	22
Občas	35
Ne	5

Graf č.4

5. otázka

U páté otázky jsem zjišťovala, o co děti nejvíce jeví zájem během dne v mateřské škole. O knihu, dětský časopis, počítač, sledování televize, buď přímo programu, anebo nějaké nahrávky z DVD či videa. Nejvíce děti jeví zájem o knihu a to 58,06%, méně jich jeví zájem o dětský časopis a to 53,23%. Nejméně jeví zájem děti o počítač, to je 35,48% a o video či DVD jeví zájem jen 30,65%.

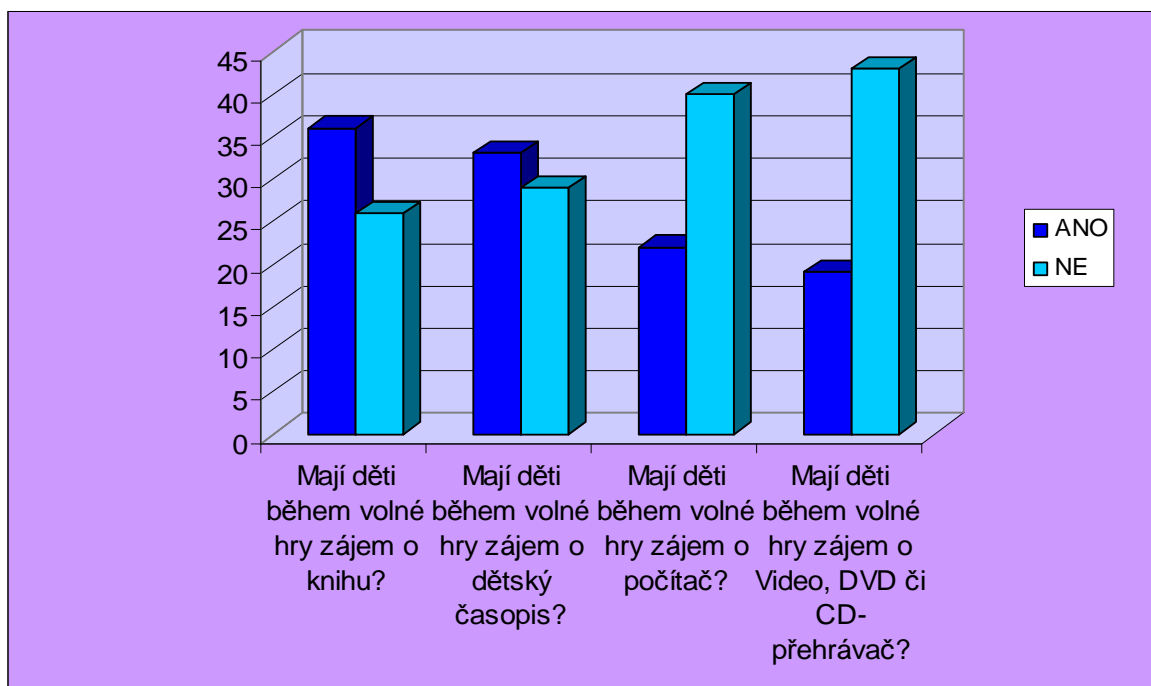
Situace v mojí třídě neodpovídá výsledkům zjištěným v ostatních školkách. Děti v mojí třídě nejvíce jeví zájem o poslech písniček. Většinou jim tedy pouštím písničky z pohádek nebo různé dětské říkanky a krátké písničky. Druhé místo by obsadila kniha. Většinou ráno, než se děti sejdou, jsem ve třídě dlouho třeba jen se dvěma až třemi

dětmi. Rádi studujeme různé encyklopedie, kde si buď jen prohlížíme obrázky a říkáme si, co na nich je, anebo si k tomu čteme i nějaké zajímavosti. Dětský časopis děti většinou využívají jen k vystřihování obrázků a lepení. Počítač sice ve třídě máme, ale za poslední dva roky děti zájem o výukové programy neměly. DVD a video moc nevyužívám z toho důvodu, že děti většinou u pohádky moc dlouho nevydrží. Bohužel většinou jim televizi pouští paní ředitelka, se kterou pracuji ve třídě. Podle mě se volný čas dá využít jinak než sezením u televize (DVD), a to obzvláště v mateřské škole. Ztotožňuji se s názorem, že doma televize mají dostatek.

Tab.č.5

5.	ANO	NE
Mají děti během volné hry zájem o knihu?	36	26
Mají děti během volné hry zájem o dětský časopis?	33	29
Mají děti během volné hry zájem o počítač?	22	40
Mají děti během volné hry zájem o video, DVD či CD-přehrávač?	19	43

Graf č.5

6. Jak vyplňujete čas v době, když se nedá jít ven?

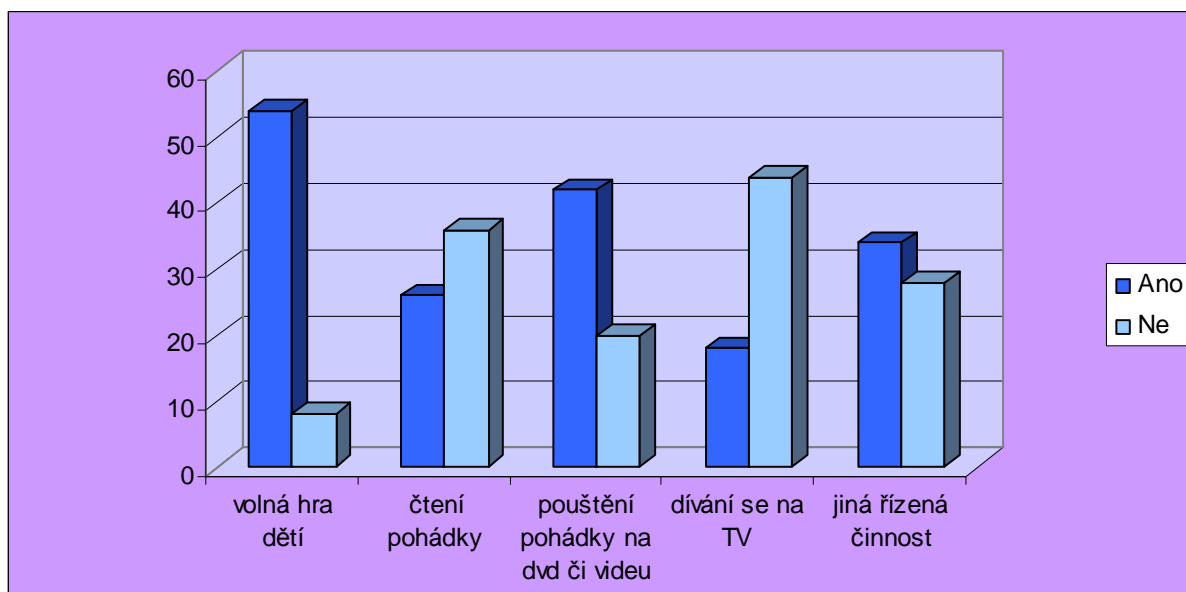
Další otázka navazuje na předchozí. Zde jsem především zjišťovala, jaký alternativní program volí učitelky v době, kdy se nedá jít s dětmi ven. Učitelky měly na výběr mezi jednotlivými možnostmi. U této otázky mohly volit více odpovědí. Konečný výsledek tedy uvádí, kolik učitelek se k jednotlivé možnosti vyjádřilo. Nejvíce možností „ano“ bylo u volné hry dětí a to 87,09%, „ne“ 12,91%. Překvapivě druhou nejvyšší hodnotu dosáhla možnost „ano“ pouštění pohádky a to 67,74%, „ne“ 32,26%. Pomyslné třetí místo obsadila možnost „jiná řízená činnost“, a to „ano“ 54,53%, „ne“ 45,47%. Čtení pohádky bylo až na čtvrtém místě, a to „ano“ 41,93%, „ne“ 58,07%. Poslední místo obsadilo sledování TV, tedy tím bylo myšleno sledování televizního aktuálního programu, k této možnosti „ano“ se přiklonilo jen 29,03% respondentů a k ne „70,97%.

Z toho vyplývá, že učitelky nejvíce tento čas využívají pro volnou hru a nejméně díváním se na TV. Myslím si, že to může být právě tím, jestli jsou děti z domova televizí přehluceny, mají pak v mateřské škole větší zájem právě o volnou hru.

Tab.č.6

6. Jak vyplňujete čas v době, když se nedá jít ven?	Ano	Ne
volná hra dětí	54	8
čtení pohádky	26	36
pouštění pohádky na DVD či videu	42	20
Dívání se na TV	18	44
jiná řízená činnost	34	28

Graf č.6

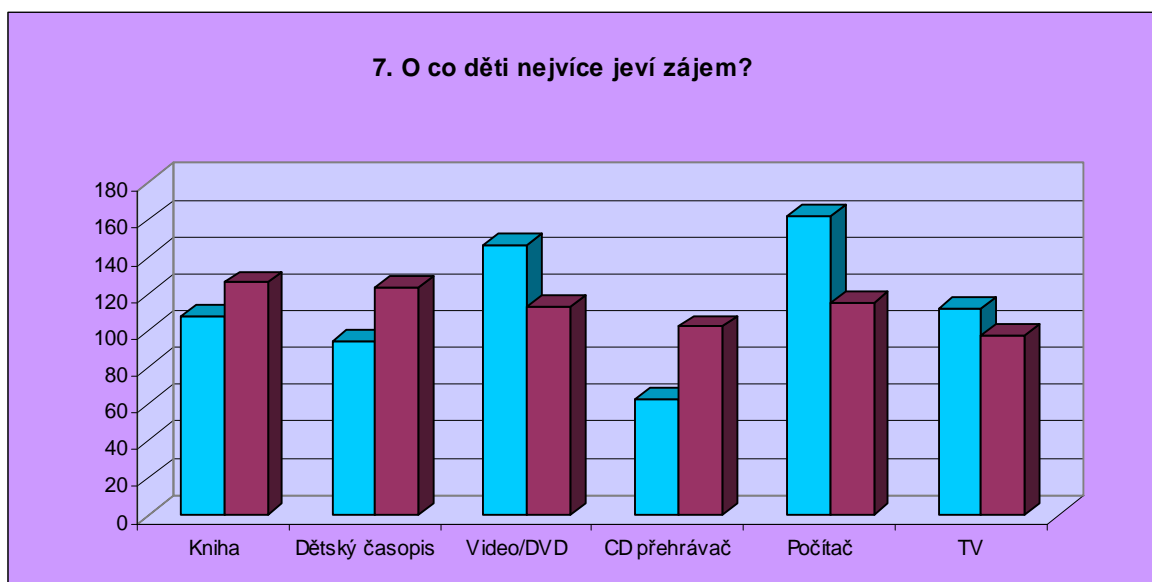
7. O co děti nejvíce jeví zájem?

U sedmé otázky jsem se zaměřila na to, o co děti nejvíce při hrách mají zájem a zároveň mě zajímalo, o co jeví větší zájem kluci a o co dívky. Celková hodnota uvedená v tabulce č. 7 a následně v grafu č. 7 je získaná ze součtu škálového hodnocení od učitelek. Vidíme, že chlapci jeví největší zájem o počítač, pak o video, televizi, knihu, dětský časopis a na posledním místě je CD-přehrávač. U dívek je situace odlišná. Dívky jeví největší zájem o knihu, pak o dětský časopis, počítač, video, CD-přehrávač a na posledním místě byla televize. U televize jsem měla vždy na mysli sledování daného program televizního vysílání. Samy učitelky mi připisovaly u možnosti televize, že děti je občas žádají o puštění televizního programu „Kostičky“ či „Kouzelná školka“. Některé školky mají zavedeno, že se po svačince dívají na krátkou pohádku právě z uvedených dětských programů. Oba dva programy vysílá televizní stanice ČT1 a běží právě v dopoledních hodinách.

Tab.č.7

7. O co děti nejvíce jeví zájem?		
	chlapci	Dívky
Kniha	108	126
Dětský časopis	94	123
Video/DVD	146	113
CD-přehrávač	63	102
Počítač	162	115
TV	112	97
Seřaďte dle oblíbenosti dětí od 6do1(6nejvyšší hodnota)		

Graf č.7

8. Sada otázek pro učitelky MŠ

Předcházející otázky se týkaly především toho, jaká mají mateřské školy k dispozici média a o jaká média mají děti zájem během volné hry. Jestli jsou média využívána jako doplňující možnost při vzdělávání dětí nebo jen výplní volného času. U posledních otázek jsem se snažila zmapovat, jaké činnosti volí učitelky před odpoledním odpočíváním, ale také se zaměřuji na to, zda jsou jednotlivá média využívána jako součásti vzdělávacího programu. V této souvislosti jsem se dotazovala,

jaký program učitelky v jednotlivých mateřských školách volí. U otázky „Čtete dětem knihu před spaním?“, bylo označováno u možnosti „ano“ 72,58% a u možnosti „ne“ 27,42%. Většinou učitelky uváděly, že dětem čtou před odpoledním odpočíváním každý den, zbytek uváděl, že čtou dětem tak třikrát do týdne. U otázky „Pouštíte dětem pohádku z CD- přehrávače před spaním?“, respondenti odpovídali takto: u možnosti „ano“ 66,13% a u možnosti „ne“ 33,87%. Pohádku učitelky pouští většinou jen občas, spíše raději čtou pohádku nebo ji vyprávějí. U otázky „Pouštíte dětem pohádku na videu či DVD před spaním?“ označilo možnost „ano“ pouze 6,45% a u možnosti „ne“ 93,55%. Opět raději učitelky dávají přednost knize. Dost často se objevoval názor, se kterým souhlasím, a to *„televizi mají děti doma až dost“*, další názor byl *„myslím si, že to není vhodné pro odpočinek...“* U otázky „Pouštíte dětem televizi během dopoledních činností?“, u možnosti „ano“ bylo zvoleno 37,09% a u možnosti ne 62,91%. Učitelky, které označily možnost „ano“, uváděly dále, že dětem pouští např. „Kostičky“. U otázky „Pouštíte dětem CD-přehrávač během dopolední činnosti?“ bylo označeno u možnosti „ano“ 61,29% a možnosti „ne“ zvolilo 38,71% z dotazovaných respondentů. Učitelky uváděly, že CD-přehrávač využívají například ke cvičení nebo k nácvičku nové písničky. U otázky „Využíváte čtení knihy během dopolední činnosti?“ u možnosti „ano“ zvolilo 74,19% a u možnosti „ne“ 25,81%. Kniha je v dopoledních činnostech většinou využívána jako součást vzdělávacího tématu nebo tehdy, když si děti samy vyžádají předčítání pohádky či příběhu. Poslední otázka se týkala toho, zda učitelky mateřských škol využívají dětské časopisy během dopoledních činností. U možnosti „ano“ bylo překvapivě označeno až 91,93% a u možnosti „ne“ 8,07%. Nejvíce jsou tedy dětské časopisy využívány během dopoledních činností a převážně při pracovních činnostech, kdy děti z časopisů vystřihují obrázky.

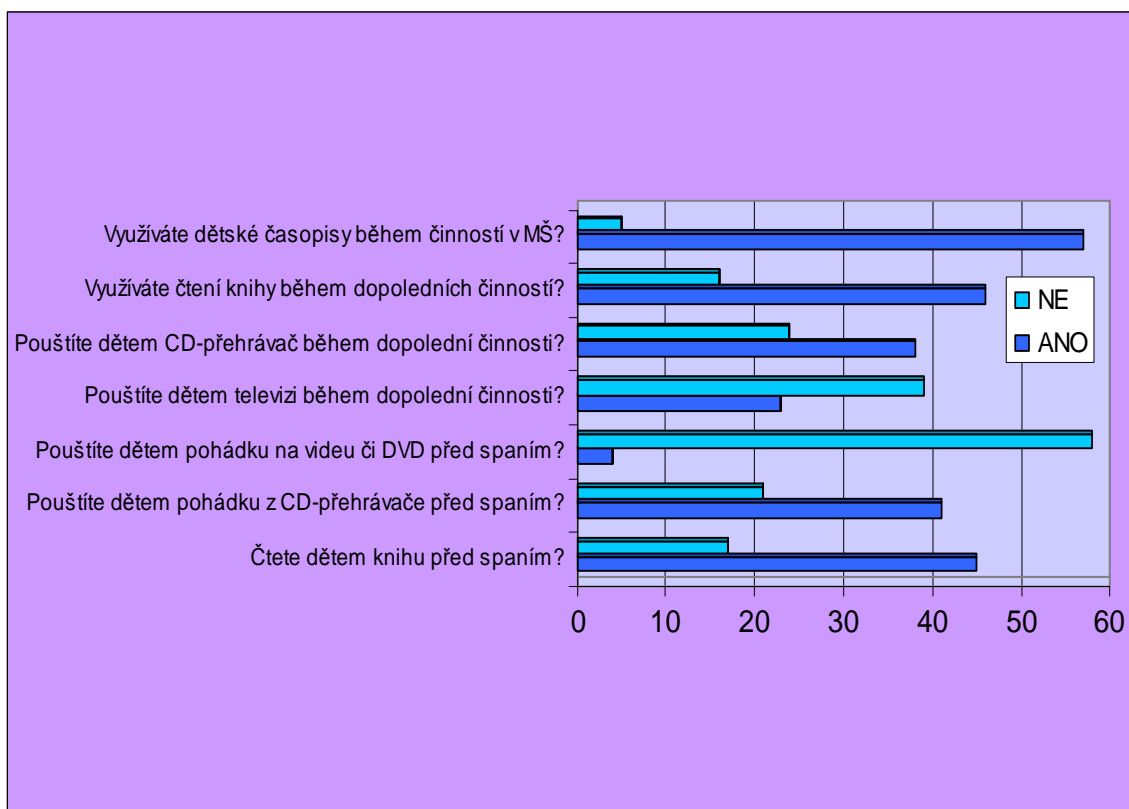
Zajímavou poznámku k těmto otázkám jsem obdržela od jedné paní učitelky, která učí ve Waldorfské školce a to byl tento názor: *„Média nepoužíváme, přirozený projev učitelky je nenahraditelný.“*

Z této tabulky tedy vyplývá, že knihy a dětské časopisy se více než jiná média využívají při vzdělávání dětí než jiná média. Kniha se využívá při činnostech v mateřské škole, jako je čtení před odpoledním odpočíváním, využívání knihy během dopoledních činností či využívání časopisů k různým činnostem, jako je vystřihování či prohlížení.

Tab.č.8

8.	ANO	NE
1. Čtete dětem knihu před spaním?	45	17
2. Pouštíte dětem pohádku z CD-přehrávače před spaním?	41	21
3. Pouštíte dětem pohádku na videu či DVD před spaním?	4	58
4. Pouštíte dětem televizi během dopolední činnosti?	23	39
5. Pouštíte dětem CD-přehrávač během dopolední činnosti?	38	24
6. Využíváte čtení knihy během dopoledních činností?	46	16
7. Využíváte dětské časopisy během činností v MŠ?	57	5

Graf č.8

4. Dotazník pro rodiče (viz. příloha č.2)

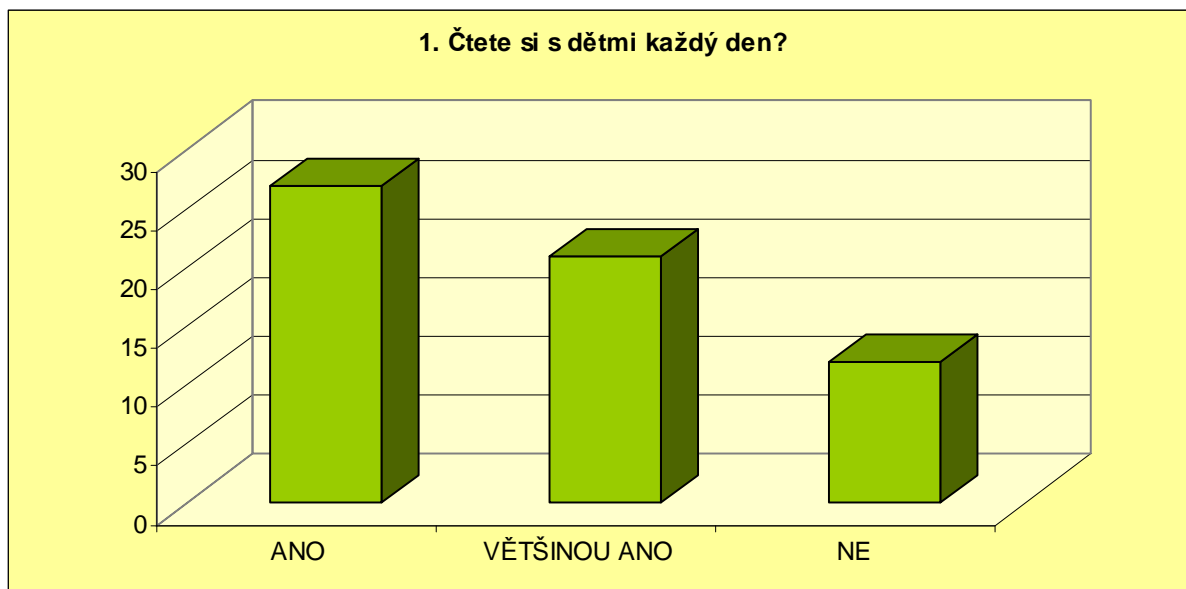
1. Čtete si s dětmi každý den?

První otázka byla, jestli rodiče čtou svým dětem každý den. Tuto otázku jsem položila z toho důvodu, abych ji mohla níže porovnat se získanými údaji od dětí. Děti jsem se tázala, zda jim rodiče čtou večer před spaním. Nejvíce rodiče psali možnost „Ano“ a to 45%, možnost „Většinou ano“ označilo 35% respondentů a možnost „Ne“ 20% z dotázaných respondentů.

Tab.č.1

1. Čtete si s dětmi každý den?	
ANO	27
VĚTŠINOU ANO	21
NE	12

Graf č.1

2. Kolik času věnujete četbě s dětmi?

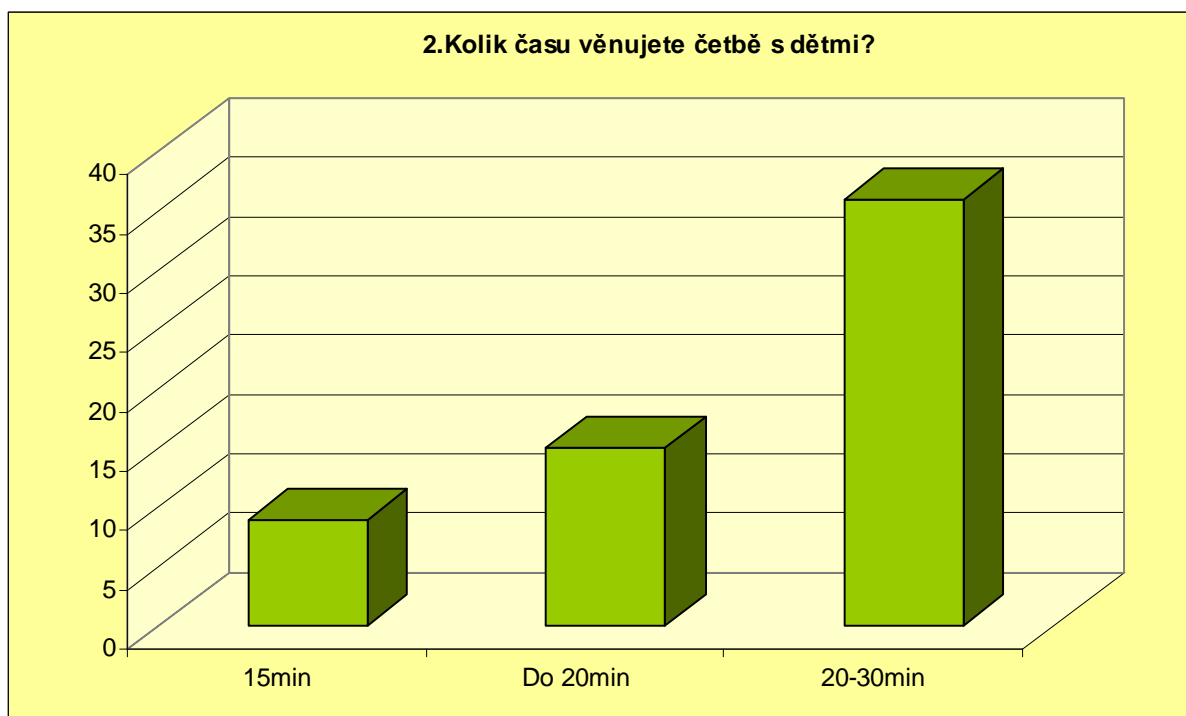
V druhé otázce jsem se zajímala o to, kolik času rodiče četbě věnují. Nejvíce rodiče psali, že četbě věnují tak 20-30minut (až 60%). Do dvaceti minut se četbě věnuje

25% rodičů a do patnácti minut se čtebě s dětmi věnuje 15% z dotázaných rodičů. Z toho vyplývá, pokud rodiče dětem čtou, tak se čtebě nejvíce věnují mezi 15-20 minutami.

Tab.č.2

2. Kolik času věnujete čtebě s dětmi?	
15min	9
Do 20min	15
20-30min	36

Graf č.2

3. Kolik času denně se mohou děti dívat na TV?

Třetí otázka pro rodiče byla, jak dlouho nechávají rodiče své děti u televize. Nejvíce rodiče psali, že se děti mohou dívat maximálně jednu hodinu denně. Tuto možnost volilo až 45% z dotazovaných rodičů. Dvě hodiny denně nechává děti na televizi dívat 20% rodičů. Do třech hodin denně se mohou dívat děti u 8,33% z dotázaných rodičů. Někteří rodiče psali, že se děti mohou dívat na televizi jen občas,

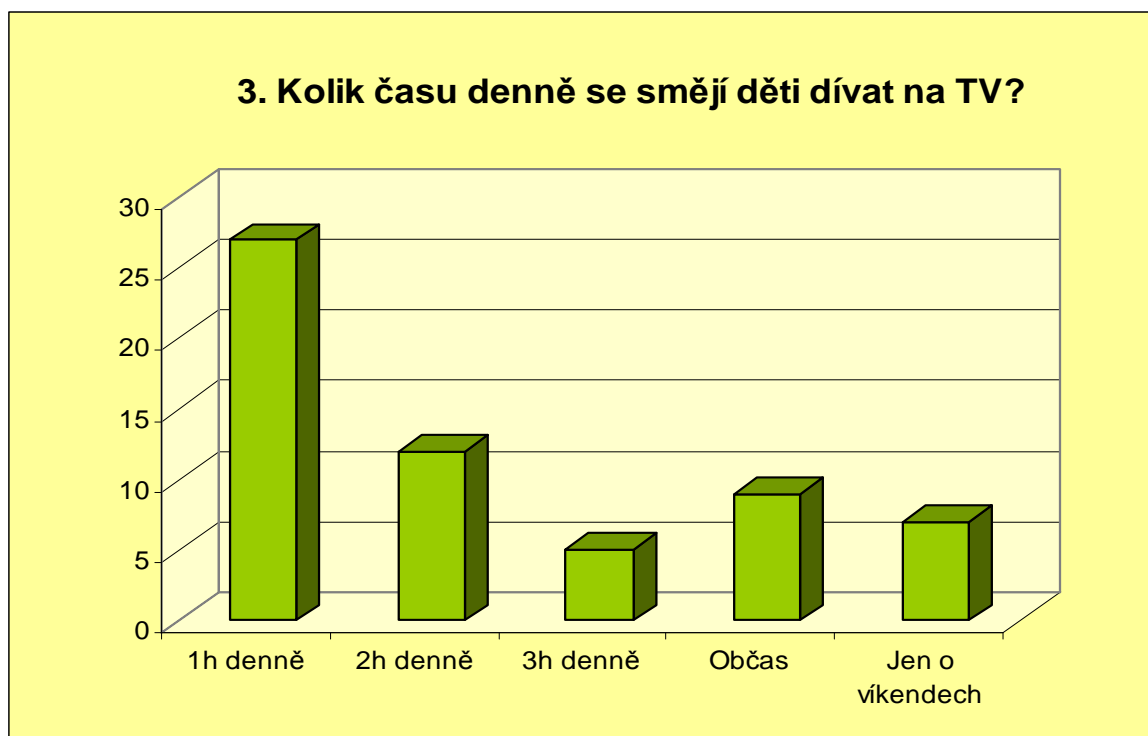
tuto možnost napsalo 15% dotazovaných rodičů. Několik rodičů překvapivě napsalo, že se děti mohou dívat na televizi jen o víkendech a to přímo 11,66% dotazovaných rodičů.

Z odpovědí na tuto otázku vyplývá, že se sice děti na TV mohou dívat, ale podle získaných informací od rodičů děti u televize netráví tolik času, kolik jsem si myslela.

Tab.č.3

3. Kolik času denně smějí děti trávit u TV?	
1h denně	27
2h denně	12
3h denně	5
Občas	9
Jen o víkendech	7

Graf č.3

4. Dohlížíte na to, jaké pořady děti sledují?

Další otázkou jsem chtěla zjistit, jestli rodiče dohlízejí na to, co děti sledují. Tuto otázku jsem položila záměrně a to z toho důvodů, že se ve školce od dětí docela často

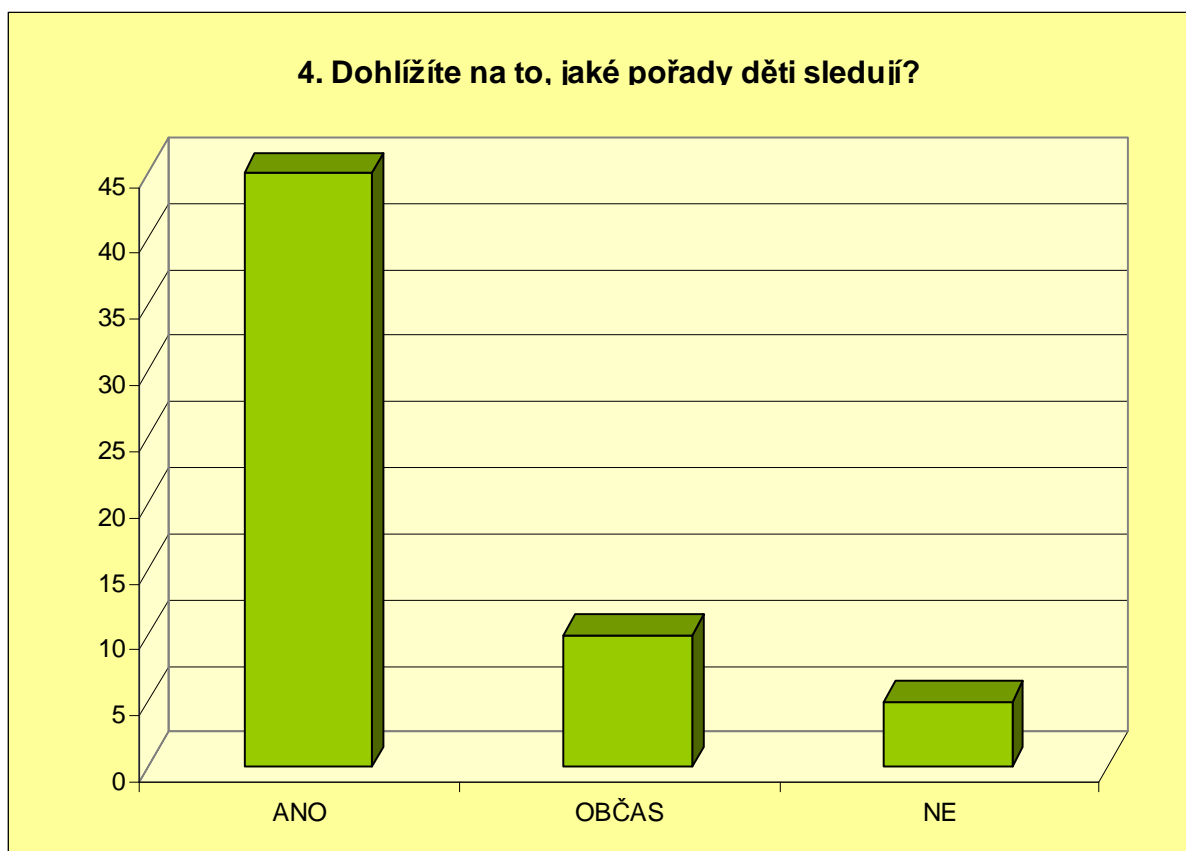
dozvídám, že sledují pořady, které by podle mého názoru děti předškolního věku sledovat neměly. Jedná se například o pořad „Faktor strachu“, „Ordinace v růžové zahradě“, „Kobra11“, „The Simpsons“, „Camebaci“ a další jim podobné. Z odpovědí získaných od rodičů jsem se dozvěděla, že 75% z dotazovaných rodičů dohlíží na to, na co se děti dívají. Možnost „občas“ označilo 16,66% z dotazovaných rodičů a na odpověď „ne“ odpovědělo 8,33% rodičů.

Pokud rodiče dohlíží na to, jaké pořady děti sledují, neměly by tedy děti znát pořady jako je např. „Faktor strachu“ a výše uvedené.

Tab.č.4

4. Dohlížíte na to, jaké pořady děti sledují?	
ANO	45
OBČAS	10
NE	5

Graf č.4

5. Podle čeho vybíráte pořady pro děti?

U páté otázky jsem zjišťovala, podle čeho rodiče vybírají pořady pro děti. Zajímalo mě, jestli vůbec sledují i dětský pořad, který, jak už jsem se zmiňovala v první části diplomové práce, nemusí být vždy vhodný. U této otázky rodiče psali, na jaké pořady děti nechávají dívat. Většinou psali, že se děti mohou dívat jen na pohádky nebo na naučné přírodovědecké pořady. Dost rodičů psalo, že se děti mohou dívat na pořady, které jsou přiměřené jejich věku. Myslím si, že to je spíše taková neutrální odpověď, která mi nepodává dostačující informaci o tom, zda se děti opravdu dívají na pořady jim určené. U této otázky jsem měla dát rodičům možnost výběru odpovědí, aby získané informace byly k tomuto dotazu dostačující. Dále pak rodiče psali, že vybírají takové pořady pro děti, kde není násilí, české či kreslené pořady. Ze získaných informací tedy můžeme usoudit, že se rodiče zajímají i o obsah daného pořadu, na který se dítě může dívat.

6. Kolik času denně či týdně smějí děti trávit u PC?

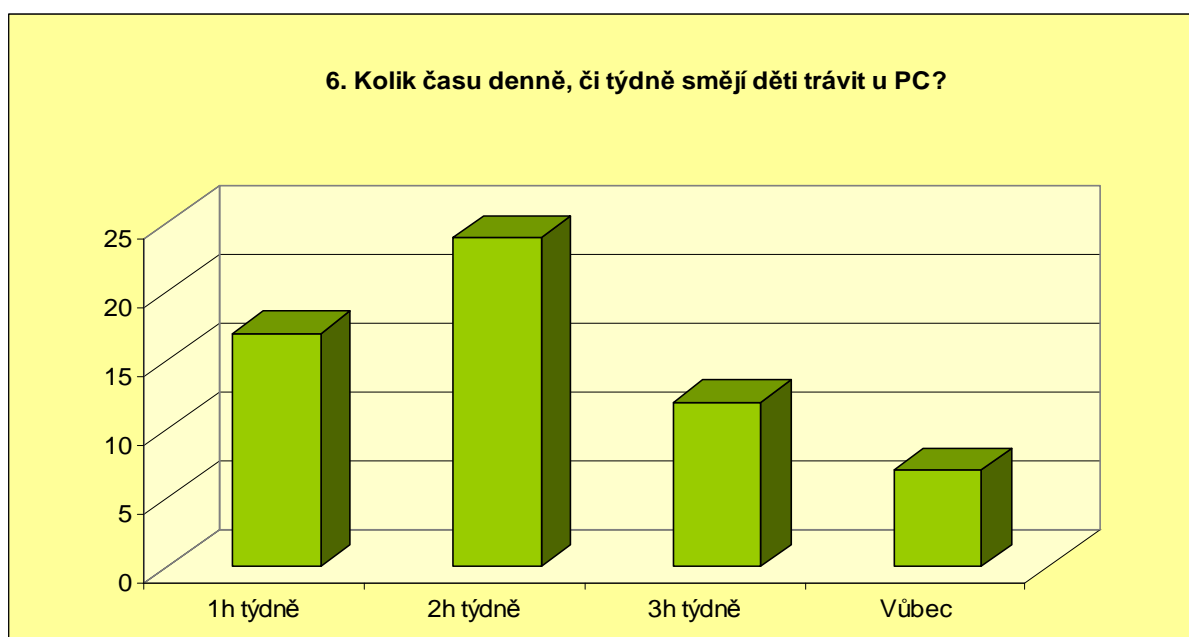
V šesté otázce mě zajímalo, kolik času smějí děti trávit u počítače. Tato informace mě zajímala z toho důvodu, protože skoro každá rodina má doma počítač a z vlastní praxe vím, že i děti předškolního věku mají doma možnost PC používat. Obzvláště po víkendu mi děti vyprávějí, že hrály hry na počítači. U této otázky mi měli rodiče psát, kolik času týdně nechávají rodiče děti u počítače. I zde jsem měla dát možnost výběru. Takto byly odpovědi od rodičů rozmanité, ale ze získaných informací mohu podat tyto hodnoty.

Z dotazovaných rodičů mi jen 11,66% napsalo, že děti na počítači netráví žádný čas. Nejvíce pak rodiče psali, že děti tráví u počítače dvě hodiny týdně, a to až 40% z dotazovaných. Jednu hodinu týdně u počítače povoluje 28,33% rodičů a tři hodiny týdně odpovědělo 20% z dotazovaných rodičů. Pokud tedy dítě podle rodičů na počítač může, tráví u něj 1-3hodiny týdně. To vyplývá z výpočtu získaných hodnot z dotazníků.

Tab.č.5

6. Kolik času denně či týdně smějí děti trávit u PC?	
1h týdně	17
2h týdně	24
3h týdně	12
Vůbec	7

Graf č.5

7. Jaká je oblíbená kniha vašich dětí?

U poslední otázky bylo záměrem zjistit, jestli vůbec rodiče ví, jaká je oblíbená kniha jejich dětí. Ptala jsem se z toho důvodu, protože jsem chtěla vědět, jestli rodiče vůbec znají oblíbenou knihu svých dětí. Zároveň tyto informace mohu níže porovnat se získanými informacemi od dětí. Těch jsem se ptala „Jaká je tvoje oblíbená kniha?“ Mezi neoblíbenější knihy dětí podle dotazovaných rodičů patří Pipi dlouhá punčocha, Bořek stavitel, Pejsek a kočička, Já Baryk, Kuky se vrací, O mašince Tomáškoví, Král džungle, Krteček a různé sbírky pohádek. Když jsem to ovšem srovnala s odpověďmi od dětí, ne všechny se shodovaly. U pěti dotazníků tato otázka nebyla zodpovězena vůbec.

5. Rozhovor s dětmi (viz. příloha č.3)

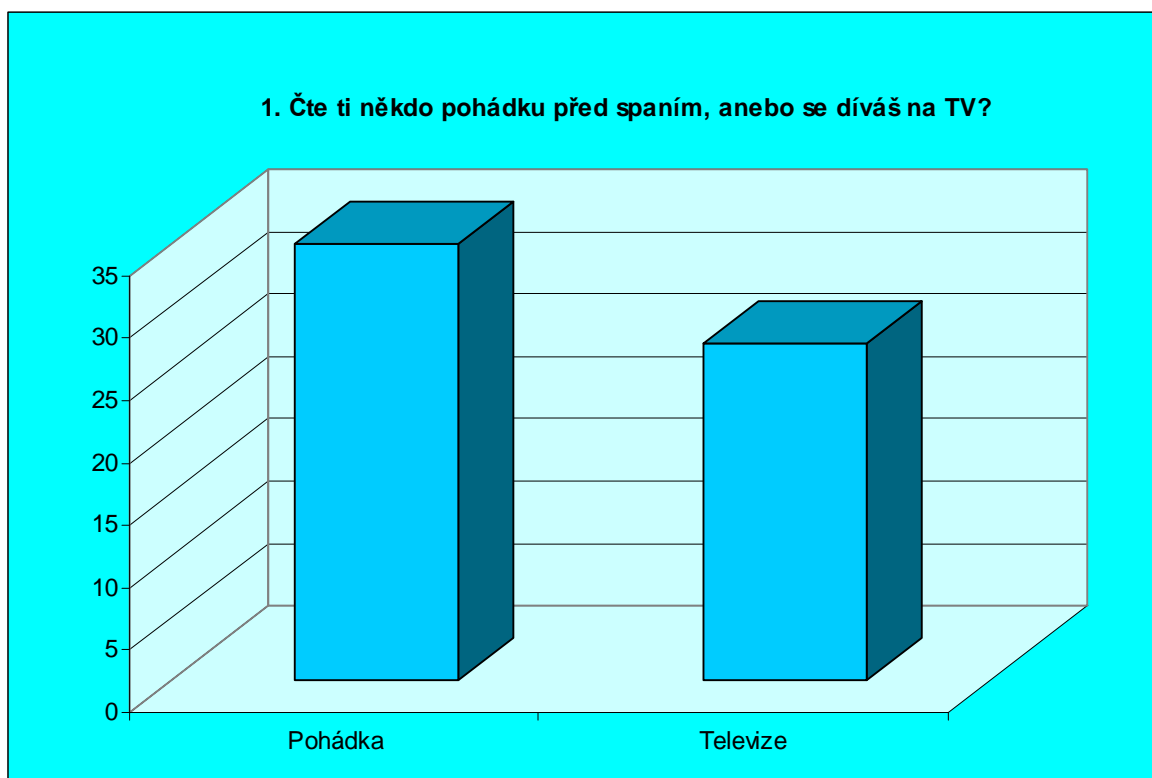
1. Čte ti někdo pohádku před spaním nebo se díváš na TV?

V první otázce pro děti mě zajímalo, zda se před spaním mohou dívat na televizi nebo jim rodiče čtou pohádky. Čtenou pohádku před spaním má 56,45% dětí a na televizi před spaním se dívá 43,55% dětí. Při srovnání s první otázkou pro rodiče, kde 45% z dotazovaných rodičů označilo, že si s dětmi čtou každý den, je odpověď dětí srovnatelná. I zde polovina z dotazovaných dětí si před spaním s rodiči čte.

Tab.č.1

1. Čte ti někdo pohádku před spaním nebo se díváš na TV?	
Pohádka	35
Televize	27

Graf č.1

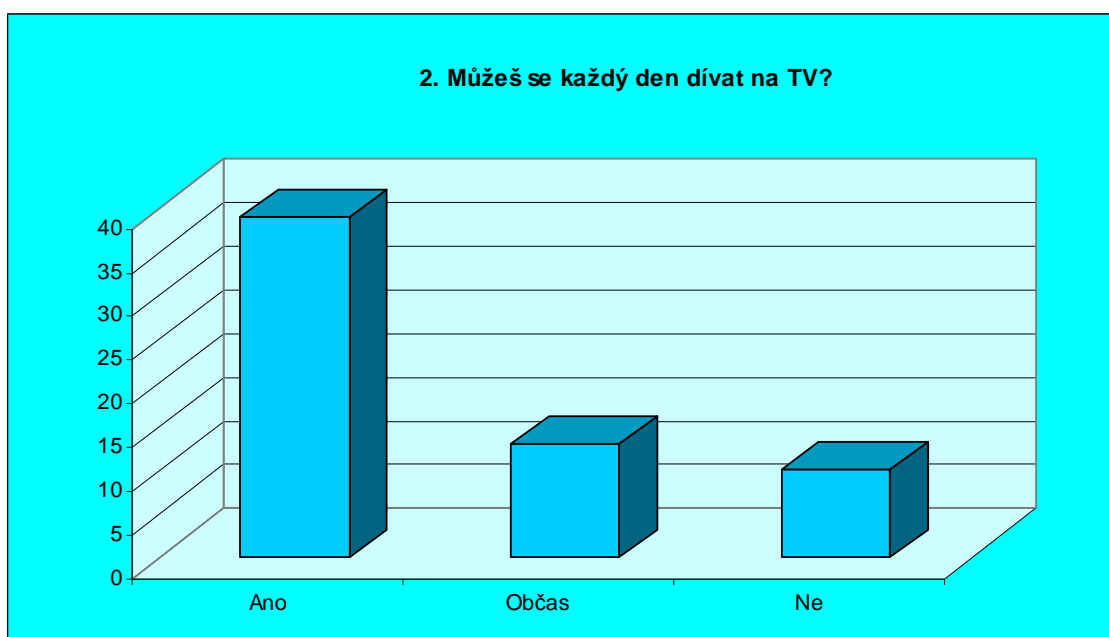
2. Můžeš se každý den dívat na TV?

Dále mě zajímalo, jestli se děti mohou dívat každý den na televizi. Na možnost „ano“ se vyjádřilo 62,90 dětí, na možnost „občas“ se vyjádřilo 20,97% dětí a na možnost „ne“ se vyjádřilo 16,13 z dotazovaných dětí. Z toho vyplývá, že více jak polovina z dotazovaných dětí se dívá každý den na televizi.

Tab.č.2

2. Můžeš se každý den dívat na TV?	
Ano	39
Občas	13
Ne	10

Graf č.2

3. Jakou máš oblíbenou knihu?

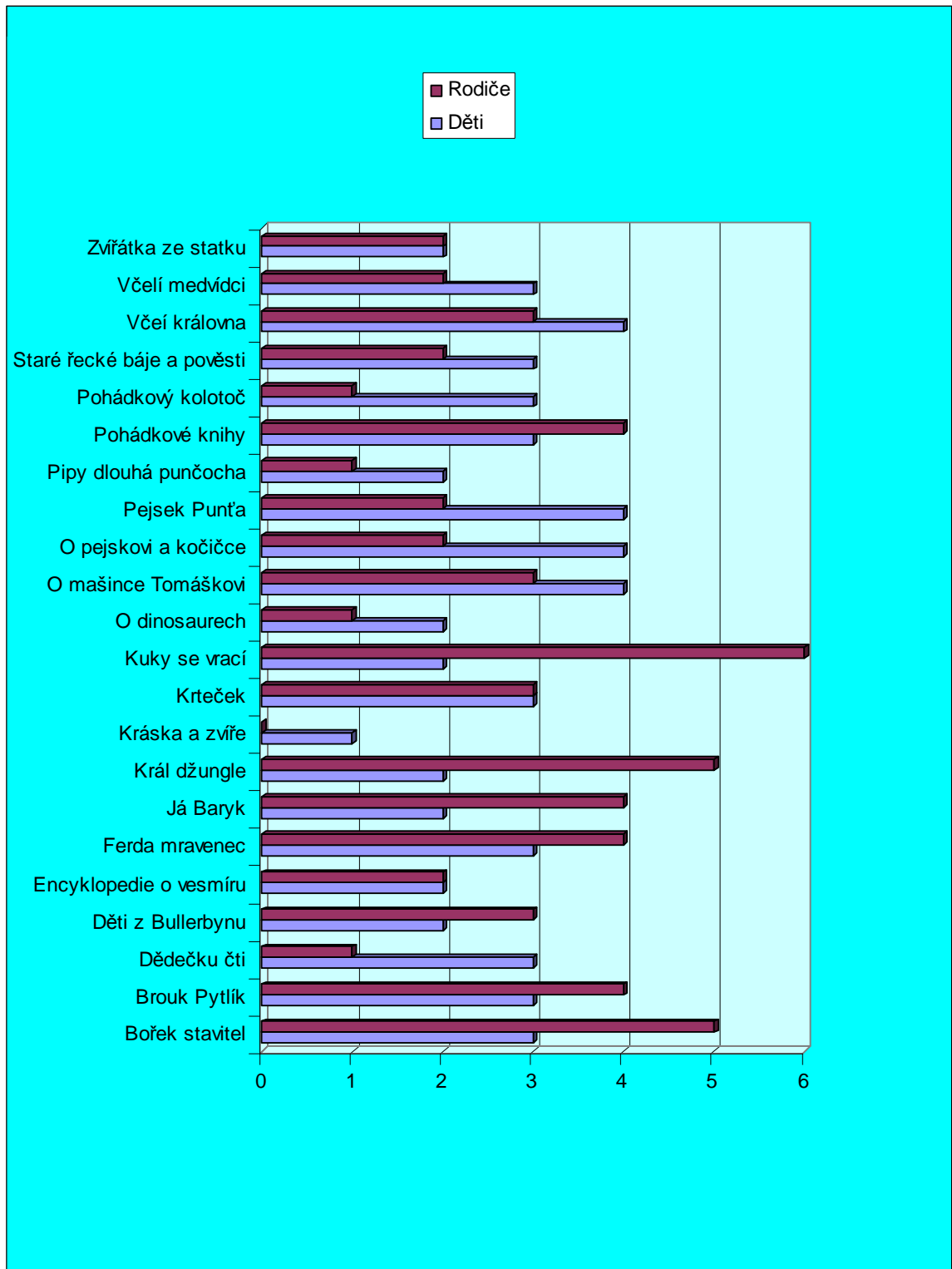
Zajímalo mě, jestli dnešní děti mají také svojí oblíbenou knihu. A zároveň jsem chtěla porovnat odpovědi dětí s informacemi získanými od rodičů. Mezi nejoblíbenější knihy z dotazovaných dětí patří různé sbírky pohádek. Kniha o dinosaurech, různé dětské encyklopedie, ale i knihy jako je například Brouk Pytlík, Včelí medvídci, Včelí královna, Dědečku čti, Kráska a zvíře, Pejsek a kočička, Kuky se vrací, Krteček, Ferda

mravenec. Děti uváděly vždy jen jednu oblíbenou knihu. Po srovnání s informacemi od rodičů, kteří také uváděli vždy jen jednu oblíbenou knihu svých dětí, mohu usoudit, že některé knihy označili jako oblíbené jak rodiče, tak i děti. To jak se rodiče shodovali s dětmi v oblíbenosti knihy, je graficky znázorněno v tabulce č. 4. Shoda mezi rodiči a dětmi je přesně 50%.

Tab.č.3

Oblíbená kniha	Děti	Rodiče
Bořek stavitel	3	5
Brouk Pytlík	3	4
Dědečku čti	3	1
Děti z Bullerbynu	2	3
Encyklopedie o vesmíru	2	2
Ferda mravenec	3	4
Já Baryk	3	4
Král džungle	2	5
Kráska a zvíře	1	0
Krteček	3	3
Kuky se vrací	3	6
O dinosaurech	2	1
O mašince Tomáškoví	4	3
O pejskovi a kočičce	4	2
Pejsek Punťa	4	2
Pipy dlouhá punčocha	2	1
Pohádkové knihy	3	4
Pohádkový kolotoč	3	1
Staré řecké báje a pověsti	3	2
Včelí královna	4	3
Včelí medvídci	3	2
Zvířátka ze statku	2	2

Graf č.3

4. Jakého hrdinu máš nejraději?

Z této otázky jsem se chtěla dozvědět, zda děti mají spíše svého pohádkového hrdinu nebo televizního. Z odpovědí od dětí bylo jasné, že mají více hrdinů z televize, mezi které patří například Shrek, Kuky, Betmen, Bořek stavitel, Pat a Mat, Šmoula šprýmař, Heiribort, Kosatka Willy...

Hrdinů z knih bylo o dost méně, patřil mezi ně například Ferda mravenec, Popelka, princezna Růženka, sudičky z pohádek, Méd'a Pú, Budulínek.

U předškolních dětí tedy více převládá hrdina filmový oproti knižnímu. Může to být v důsledku toho, že u televize tráví více času než s knihou.

Tab.č.4

Jakého hrdinu máš nejraději?	
Hrdina z knihy	25
Hrdina z televize	37

Graf č.4

5. Na co se rád díváš v televizi?

Nejprve jsem se ptala dětí, zda mají nějaký oblíbený seriál. Této otázce příliš nerozuměly, tak jsem otázku změnila „Na co se rád/a díváš v televizi?“ Nejvíce děti uváděly, že se rády dívají na Večerníčka, Animáčka, Šmouly, Kouzelná školka, Ulice,

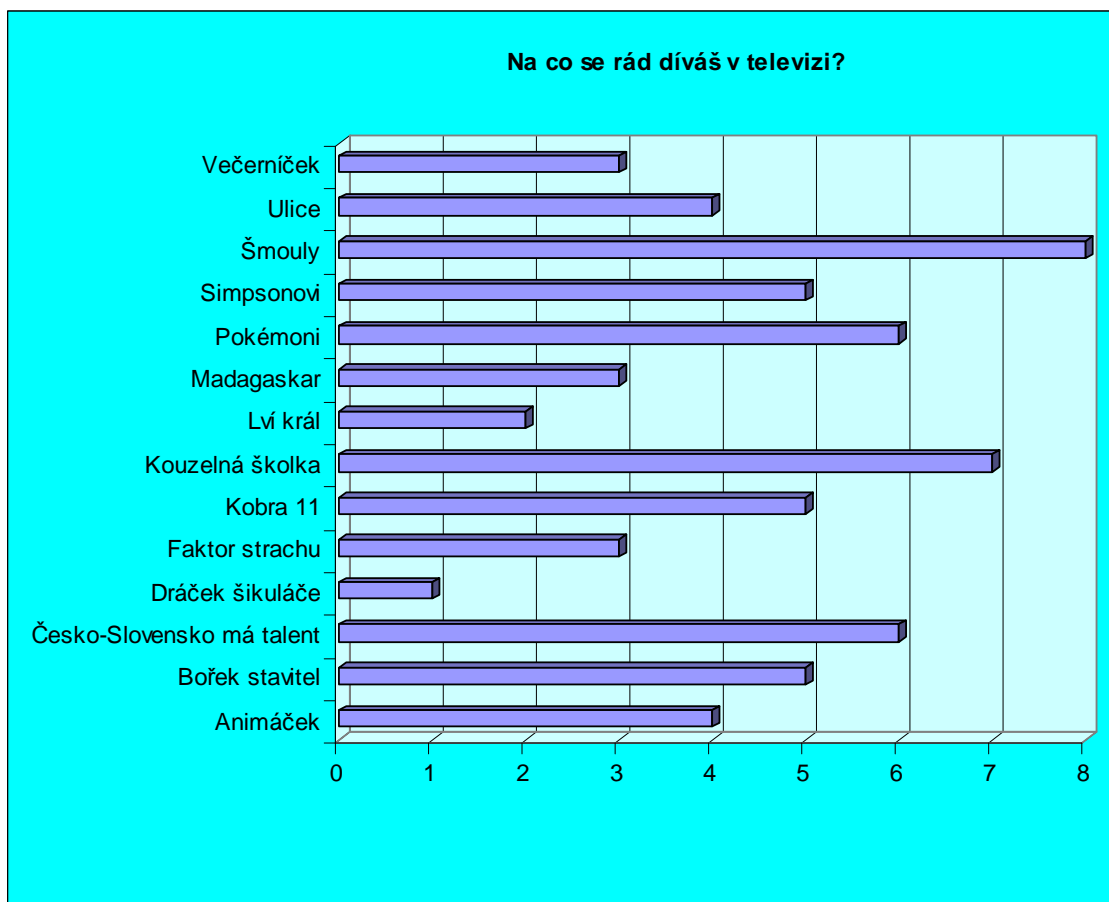
Bořek stavitel, Kobra 11, Česko slovensko má talent, Madagaskark, Faktor strachu, Jen počkej zajíci, Lví král, Dráček šikuláček, Pokémoni, Simpsonovi.

Ne všechny uvedené pořady by ale děti měly sledovat. Tím mám na mysli pořad Faktor strachu, který vysílá televizní stanice Prima COOL. Jednotliví soutěžící podstupují různé úkoly. Všechny úkoly se týkají překonání vlastního strachu, např. strachu z výšek. Soutěžící ale také podstupují úkoly jako je vypít rozmixované zkažené rybičky či vnitřnosti a další nechutné věci. To si myslím, že pro děti není vhodné. Dalšími pořady jsou Kobra 11 na TV Nova, kde se buď střílí, nebo auta bourají do sebe. Ulice na TV Nova, Česko-slovensko má talent na televizní stanici Prima. Myslím si, že ačkoli je seriál Pokémoni určen pro nejmenší děti, není pro ně příliš vhodný. Dětskou pozornost upoutává jen na základě rychle se střídajících obrazů. V neposlední řadě Simpsonovi – Prima COOL. Jedná se sice o kreslený seriál, ale svým obsahem je určen pro starší věkovou populaci.

Tab.č.5

Na co se rád díváš v televizi?	
Animírek	4
Bořek stavitel	5
Česko-Slovensko má talent	6
Dráček šikuláče	1
Faktor strachu	3
Kobra 11	5
Kouzelná školka	7
Lví král	2
Madagaskar	3
Pokémoni	6
Simpsonovi	5
Šmoulové	8
Ulice	4
Večerníček	3

Graf č.5

6. Dostal jsi na Vánoce knihu a jak se jmenovala?

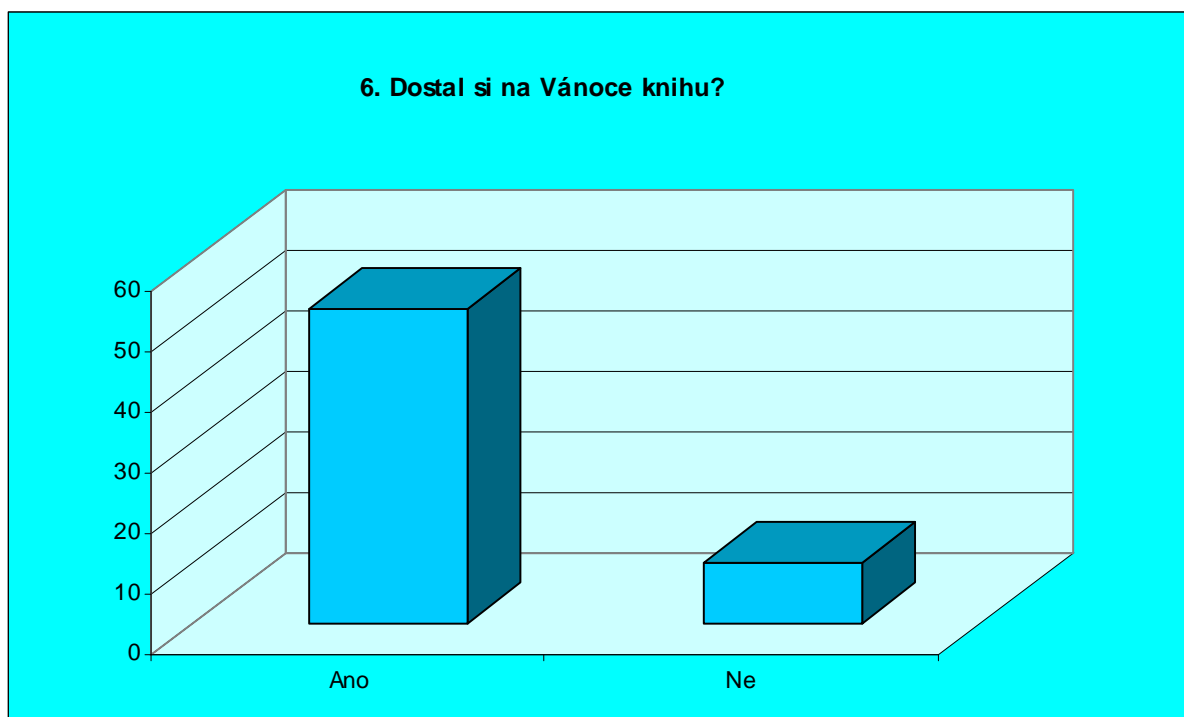
Vzhledem k tomu, že se tento průzkum uskutečnil v lednu 2011, zajímalo mě, jestli děti dostaly nějakou knihu na Vánoce. Z dotazovaných dětí knihu dostalo 83,87% a jen 16,13% knihu nedostalo.

Skoro všichni dostali na Vánoce knihu. Docela mě překvapilo, že některé děti na Vánoce knihu vůbec nedostaly. Vývoj vztahu ke knize vyplývá i z rodinné výchovy. Pokud dítě nemá vzor v rodině, může to mít negativní vliv na utváření jeho vztahu ke knize.

Tab.č.6

6. Dostal si na Vánoce knihu?	
Ano	52
Ne	10

Graf č. 6

7. Hraješ doma hry na PC?

U předposlední otázky jsem zjišťovala, jestli děti hrají nějaké hry na PC. Rodičů jsem se ptala, kolik hodin u PC mohou trávit týdně. Když jsem se ptala dětí, tak ty, které odpověděly „ano“, uváděly, že hry hrají kolikrát hned, jakmile přijdou domů a mohou hrát až do večere. Hry na PC z dotazovaných dětí hraje 35,48%, občas hry na počítači hraje 40,32% a jen 24,19% hry nehrají. Na dotaz, proč nehrají, odpovídaly děti, že buď PC doma nemají, nebo že jim to rodiče nedovolí.

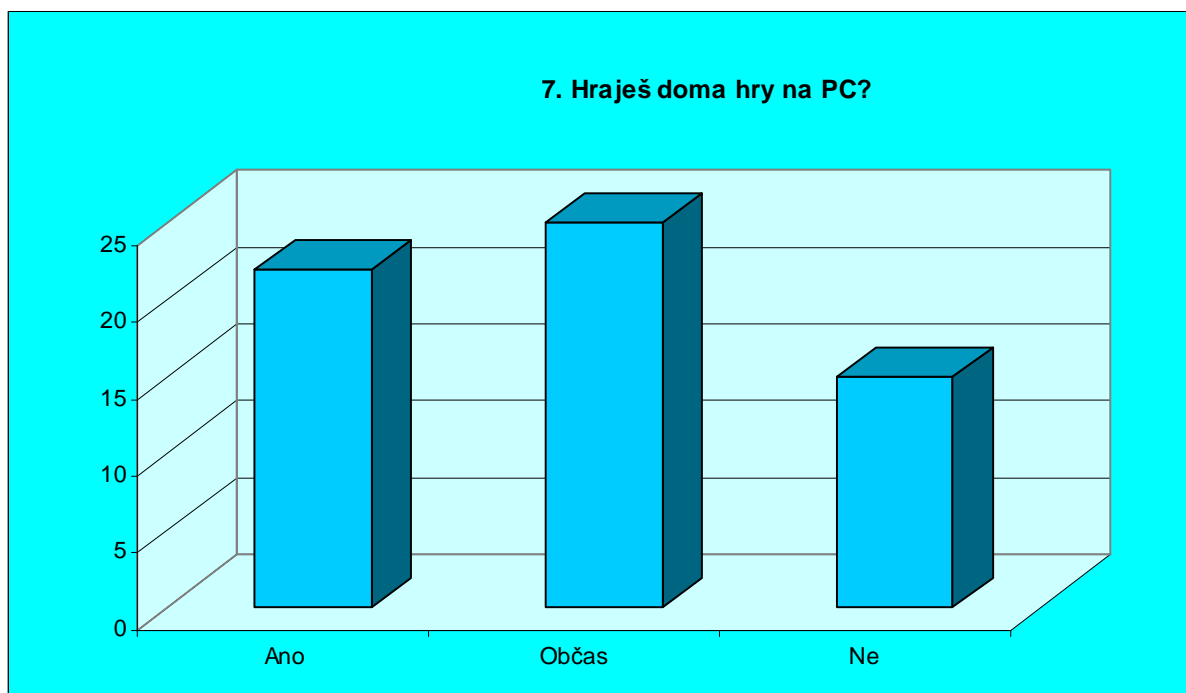
Zde můžeme porovnat, že se od informace získané od rodičů s informacemi od dětí odlišují a to především v množství času stráveného u počítače. Předškolní děti většinou hodiny neumí, tak nemohu vyhodnotit správně to, jakou dobu u počítače tráví s porovnáním s tím, co tvrdili rodiče. Rodiče tvrdili, že u počítače mohou děti trávit

maximálně 3hodiny týdně. To se ale s dobou, kterou udávaly děti, může lišit. Ty, co odpovídaly, že na počítači hrají hry skoro každý den, také uváděly, že u počítače sedí celé odpoledne.

Tab.č.7

7. Hraješ doma hry na PC?	
Ano	22
Občas	25
Ne	15

Graf č.7

8. Jakou máš oblíbenou hru na PC?

Poslední otázka navazovala na předchozí a zajímalo mě, jaké hry na počítači děti doma hrají. Jestli jsou to hry naučné a vhodné pro jejich věk či ne. Kupodivu děti převážně odpovídaly, že hrají různá pexesa, doplňování barev, oblékání panenky, kostky, zdobení dortu, Alenka a věci okolo nás, Martínkova zvířátka, Svět myšáka Bonifáce.

Objevovaly se ale i hry méně vhodné pro děti předškolního věku, které většinou uváděli kluci a to především formule, střílečky, Kung-fu a jiné bojové hry.

6. Shrnutí výzkumu

Ve výzkumu se prokázalo, že technická vybavenost médií je v každé mateřské škole jiná. Nejvíce jsou třídy vybaveny počítačem a CD-přehrávačem. Méně se v mateřských třídách objevuje televize, video, DVD a v nejmenší míře interaktivní tabule. Využití médií v mateřské škole slouží převážně jako zpestření dne. K přímé práci jsou média využívána jen občas. Děti mají během volné hry v mateřské škole rozdílný výběr. Liší se výběr u chlapců a u dívek. Chlapci jeví nejvíce zájem o počítač, dále pak o video či televizi. Oproti tomu dívky jeví ve volné hře větší zájem o knihu, dětský časopis a až na pomyslném třetím místě je video či DVD. Učitelky volí jako doplňující činnost v době, kdy se nedá jít ven, raději volnou hru dětí nebo pouštění pohádky z DVD či videa. Čtení pohádky bylo skoro až na posledním místě. Oproti tomu před odpoledním odpočíváním v mateřské škole se nejvíce čte dětem kniha. Kniha je také využívána jako doplňující prostředek během dopoledního programu v souvislosti jako motivace při jednotlivých vzdělávacích činnostech (př. Jak Vochomůrka a Křemílek sázeli semínko).

Vztah ke knize je podporován i ze strany rodiny. Kdy rodiče svým dětem čtou knihy a znají i oblíbenou knihu svých dětí. Myslím si ale, že i tak by se knize měla věnovat větší pozornost právě v rodinné výchově. Pro děti nejsou jen pohádkové knihy, je velký výběr různých dětských encyklopedií a knihu by rodiče s dětmi měli otvírat i třeba během dne a ne jen pohádkou před spaním.

Oproti tomu, jak můžeme vidět výše, jsou informace od rodičů zkreslené. Ve výzkumu uváděli, že dohlíží na to, jaké pořady jejich děti sledují, ale s porovnáním s informacemi získanými od dětí, se toto tvrzení vylučuje. Děti mezi své oblíbené pořady uváděly i takové, které nejsou pro děti vhodné. Může to být v důsledku toho, že dnešní rodiny používají televizi jako zvukovou kulisu a děti tyto pořady mohou při své hře doma shlédnout.

Děti často vypovídaly, že jim rodiče před spaním čtou pohádku, ale že televizi sledují během dne. Převážně sledují dětské pořady, ale občas se objevovaly i pořady, které jsou určené spíše starší populaci než dětem předškolního věku. Většinou je to zásluhou rodiny, kde je puštěná televize využívána jako zvuková kulisa. Druhou možností, proč děti vidí méně vhodné pořady pro ně, může být starší sourozenec v rodině, který si volí pořady vzhledem k jeho věku.

7. Vyhodnocení výzkumných otázek

Výzkumná otázka č.1 (Dávají učitelky mateřské školy při vzdělávání dětí přednost médiím před knihou?) se nepotvrdila. Učitelky média při práci s dětmi využívají, ale kniha je při výuce více využívána než média.

Výzkumná otázka č.2 (Mají děti větší zájem o média, nebo dávají přednost knize?) se nepotvrdila, protože děti při volné hře jeví největší zájem právě o knihu nebo dětský časopis. Zájem o ostatní média je menší.

Výzkumná otázka č.3 (Věnují se rodiče četbě s dětmi?) se potvrdila. Rodiče dětem čtou. Denně se četbě věnují 15-20 minut.

Výzkumná otázka č.4 (Vedou rodiče děti ke správné volbě televizních programů?) se úplně nepotvrdila. Získané informace od rodičů sice vypovídají, že vybírají dětem vhodné pořady vzhledem k jejich věku. Oproti tomu informace získané od dětí vylučují pravdivost této otázky.

IV. Metodická část

V metodické části jsem se zaměřila na to, jak by se dala využít kniha během dne v mateřské škole. Tak, aby si děti časem zvykly brát knihu jako součást jejich her při jednotlivých činnostech v mateřské škole.

Neznám mateřskou školu, která by neměla ve svých třídách k dispozici dětské knížky. Tento projekt jsem vyzkoušela přímo v naší mateřské škole, kde již čtyři roky učím. Děti mají v herně malou knihovničku, kde mohou najít knihu různého žánru. Nacházejí se zde různá pohádková i říkadlová leporela, například říkadla od J. Lady. Klasické pohádkové a říkadlové knížky od známých spisovatelů, jako jsou například Božena Němcová, Ondřej Sekora, Karel Čapek, Jiří Žáček, Jan Karafiát atd. Zastoupeny jsou zde i různé naučné knihy, tedy jednotlivé dětské encyklopedie, dětský atlas světa. V knihovně nalezneme i dětské časopisy, především časopis Pastelka, který naše mateřská škola odebírá, ale děti zde mohou najít i časopis Sluníčko, Mateřídouška, Medvídek Pú. V naší mateřské škole je zvykem si před odpoledním odpočíváním číst pohádky nebo příběhy. Knihu ale využíváme i během dopoledních činností, obzvláště pokud se daný příběh hodí k našemu týdennímu programu. Například na jaře, když děláme pokusy s klíčením semínek, si pravidelně čteme příběh Křemílka a Vocho můrky „Jak sázeli semínko“. Nebo při tématu roční období si čteme pohádku „O dvanácti měsíčkách“. Kniha se dá využít i na rozvoj pozornosti, samostatného vyjadřování. Dětem v tomto případě předčítám krátkou klasickou pohádku (Jeníček a Mařenka, O Budulínkovi...) a pak se děti ptám, co si z dané pohádky pamatují.

Projekt jsem začala v naší mateřské škole aplikovat od září 2010, nazvala jsem ho „Návrat dítěte ke knize“.

Ze začátku projektu jsem se snažila dětem během volné hry nabízet knihy i časopisy třeba jen k prohlížení, některé děti tato činnost zaujala a chtěly si nad knihou vyprávět. Jedna skupinka si knihu jen prohlížela, další skupinka dětí si vyprávěla, co vidí na obrázku a našly se i děti, které stály o to, aby se z knihy četlo. Byla jsem docela překvapená, že děti postupem času začaly jevit samy zájem o knihu. To se projevilo tím, že děti začaly do mateřské školy nosit vlastní knihy, ze kterých jsme si četli před

spaním, anebo jsme si předčítali v době, kdy se děti ráno scházely ve třídě nebo v době, kdy se děti odpoledně rozcházely domů. Součástí tohoto projektu byl i týdenní program s názvem „Týden s knihou“.

Cílem tohoto programu bylo seznámit děti s knihou. Chtěla jsem děti seznámit s pojmy, jako je spisovatel, nakladatel, ale i s tím, jak se kniha vyrábí. Stěžejním cílem bylo, naučit děti správnému zacházení s knihou. Aby v dětském životě plnila funkci naučnou a ne jen formu hračky, kdy děti při svých hrách knihu používaly jako podložku pod stavebnici. Zároveň mě zajímalo, jaký vztah mají dnešní děti předškolního věku ke knize samotné. Tento program trval od pondělí do pátku v měsíci říjnu. Průběh týdenního programu se pokusím nastínit níže ve struktuře programu. Tam budou popsány jednotlivé přípravy, činnosti, jak program v naší mateřské škole probíhal.

Struktura programu – Týden s knihou

Anotace:

Dítě získává pozitivní vztah ke knize a čtení. Seznamuje se se základními pojmy spisovatel, ilustrátor, nakladatel. Návštěva městské knihovny. Pokus o výrobu vlastní knihy.

Cíl:

Seznámení se základními pojmy, rozvoj jazykových schopností, vedeme děti k souvislému vyjadřování.

Očekávané výstupy:

- umět zacházet s knihou
- učit se knihu využívat jako zdroj nových poznatků
- rozeznat různé žánry knih
- umět srovnat různá zpracování pohádky (kniha, film, divadlo, píseň, báseň)
- osvojit si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou pro dítě smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné, využitelné pro další učení a životní praxi.

Organizace:

Tento projekt byl realizován s celou třídou. Během vlastní realizace byly střídány různé formy a metody práce - individuální, skupinové i kolektivní činnosti, všechny byly vzájemně provázané a vyvážené.

První den:

Seznámení dětí s týdenním programem a s novými pojmy. Co je to kniha, spisovatel, ilustrátor, nakladatelství, knihovna, knihkupectví, jak vzniká kniha.

První den jsem si s dětmi sedla do komunitního kruhu. V komunitním kruhu se totiž každé pondělí vítáme a vyprávíme si zážitky z víkendu. Pak děti seznamuji s týdenním programem a co nás v týdnu čeká (výlet, divadlo, plavání...) Na téma tohoto programu si musely děti přijít samy. Dala jsem doprostřed kroužku zabalený balíček a děti měly hádat, co se tam asi ukrývá. Napadalo je spousta věcí, např. bonboniéra, puzzle, krabička, stavebnice... až když řekly slovo kniha, tak mojí hádanku uhodly. Balíček jsem rozbalila a opravdu se tam kniha ukrývala. Víím, že děti mají rády hádanky a překvapení, proto jsem tuto činnost připravila. Seznámila jsem děti s následujícím tématem, které se bude týkat knihy a jejího vzniku. Pak jsem se dětí ptala na následující otázky.

Otázky jsem volila z toho důvodu, abych zjistila, co děti o knize ví. Tím jsem také mohla zjistit, jestli si třeba s rodiči o knize povídají. Proto jsem zvolila otázku typu, co je to spisovatel, jméno spisovatele, ilustrátora. Zajímalo mě, jestli děti znají pojem nakladatelství a co si pod tím představují. Také jsem chtěla zjistit, jestli děti znají rozdíl mezi knihovnou a knihkupectvím, ale také jestli ví, jaké jsou druhy knih, a v neposlední řadě mě zajímalo, jestli děti ví, jak taková kniha vzniká.

Otázky:

1. Kdo je spisovatel a co dělá? –
2. Znáš jméno nějakého spisovatele?
3. Kdo je ilustrátor, co dělá?

4. Znáš jméno nějakého ilustrátora?
5. Co to je nakladatelství?
6. Co to je knihkupectví?
7. Co to je knihovna?
8. Jaké znáš knihy?
9. Jak vzniká kniha?

Celkem jsem dětem položila devět otázek. Vždy jsem je nechala hádat, když nemohly přijít na odpověď, tak jsem jim dávala různé nápovědy, aby ke správné odpovědi došly samy.

U první otázky mi děti odpovídaly, že si myslí, že spisovatel je: *„píše písmenka, něco píše, píše slova, pracuje ve spisovatelce...“*. Nakonec děti přišly na to, že tedy něco píše a to „něco“ je kniha. Na druhou otázku, *„Znáš jméno nějakého spisovatele?“*, děti odpověď neznaly. U třetí otázky mě zajímalo, jestli děti ví, kdo je to ilustrátor. Děti odpovídaly, že je to: *„pán, malíř, maluje do knížek...“* čtvrtá otázka navazovala na třetí otázku a zde jsem zjišťovala, jestli děti znají nějakého ilustrátora. Děti žádného ilustrátora neznaly. U páté otázky, *„Znáš nějaké nakladatelství?“*, děti vypovídaly: *„se staví, nakládají se knihy, něco se tam nakládá, vyrábí se obaly na knihy, vyrábí se knihy“*. Dále mě zajímalo, jestli děti ví, co je to knihkupectví: *„čte se kniha, může se koupit kniha, prodávají se knihy...“*. Také jsem zjistila, že z dvaceti sedmi dětí, které navštěvují naší školku, bylo v knihkupectví jen dvanáct. Další otázkou pro děti bylo, *„Co je to knihovna?“*. Děti odpovídaly: *„máme tam být potichu, můžou se tam prohlédnout knihy, půjčují se knihy...“*. Zajímalo mě také, jestli děti ví, jaké jsou druhy knih. Děti mi odpovídaly především názvy knih, které znaly, ale pár dětí mi řeklo, že jsou knihy: *„dospělácké a dětské, velké a malé, s obrázky a bez obrázků“*. U poslední otázky jsem zjišťovala, jestli děti vůbec ví, jak vzniká kniha. Šestiletý chlapec mi odpověděl: *„Kniha se napíše, namalují se do ní obrázky a pak se dají do obalu a slepí.“*

Děti mě překvapily tím, co vše ví o knize. To, co děti nevěděly, jsme si vysvětlili a pokud to bylo možné, i ukázali. Jako třeba různé druhy knih.

Druhý den:

Co je to literatura pro děti a jaké jsou její žánry. Prohlížení knih z třídní knihovny, pohádkové, encyklopedie, atlasy, knihy s básněmi, četba ukázek z jednotlivých knih. Práce s grafomotorickým listem.

Den jsme začali opět v komunitním kruhu. Tentokrát jsme si prohlíželi knihy z naší knihovny. Říkali jsme si, co se v knihách ukrývá. Ukrývaly se v nich různé pohádky, příběhy, básničky, říkadla, ale i knihy naučné, jako jsou různé encyklopedie, slovníky, atlasy. Z každého žánru jsme si přečetli úryvek, který posloužil jako příklad. Děti knihu na nějaké stránce otevřely a já jsem jim z ní přečetla úryvek. U básničky se dětem podařilo otevřít na stránce, kde se nacházela básnička „*Princeznička na bále, poztrácela...*“ To mě podnítilo dětem připravit hru. Každý dostal provázek na navlékání a po herně jsme rozsypali korále. Ty měly děti za úkol navlékat do té doby, dokud nebyly všechny korále navlečené.

Na závěr jsme se pokusili naší knihovnu roztřídit na leporela, pohádkové knížky, básničky a encyklopedie. Při třídění si každý vybral jednu knihu z vyrovnané hromady z knihovny a zkoušel poznat například podle obrázků, o jakou knihu se jedná. Pokud to uhádl, dal knihu do knihovny a pokud nevěděl, tak buď si děti radily mezi sebou, anebo jsem dětem poradila sama. Až po skončení třídění mě napadlo, že jsem mohla dětem radit za pomoci hádanky, anebo klíčového slova. Např. kdyby se jednalo o pohádkovou knihu, mohla být hádanka taková- „Kde vše má dobrý konec?“, nebo u encyklopedie – „Ve které knize se můžeš dozvědět nové informace?“.

Třetí den:

Jaká je moje oblíbená kniha. Děti si donesou jejich oblíbenou knihu do školky. Rozhovor s dětmi o tom, zda jim doma někdo čte a kdy. Kterou knížku, pohádku či příběh mají nejraději a proč?

Z donesených knih jsme uspořádali výstavu. Nejprve každý řekl, proč si právě vybral tuto knihu a proč jí má rád. Potom jsme si udělali výstavu z přinesených knížek a děti si je mohly půjčovat a prohlížet.

V závěru si nakonec zkusil každý namalovat svojí oblíbenou pohádkovou postavičku, anebo něco, co ho v té jeho knize zaujalo. K této činnosti byly použity barvy a čtvrtky o velikosti A3. (viz příloha. 4, 5, 6)

Čtvrtý den:

Návštěva knihovny, nejlépe s výkladem knihovnice. Vysvětlení rozdílu mezi pojmy knihovna a knihkupectví. Pozorujeme proces půjčování knih v knihovně, uspořádání knihovny, členění podle druhů literatury a dále podle začátečního písmene jména autora knihy. Seznámení s elektronickou formou půjčování knih.

S dětmi jsme navštívili knihovnu v Českých Budějovicích, kde jsme byli předem domluveni na návštěvě. Nejprve nás paní knihovnice provedla oddělením pro děti, kde nám vysvětlila, jak jsou zde knihy řazené. Zkoušeli jsme tedy hledat počáteční písmeno jednotlivých autorů. Tato činnost byla spíše pro předškolní děti, které již nějaká písmena znají. Mladší děti zase více zaujala literatura pro nejmenší, kde si mohly prohlédnout různé obrázkové knihy. Nakonec jsme byli seznámeni s tím, jak se můžeme do knihovny přihlásit a jak se knihy půjčují.

Děti si pak odpoledne v mateřské škole hrály na knihovnu. Vytvořily si jednoduchý průkaz malého čtenáře a půjčovaly si knihy ze školní knihovny.

Pátý den:

Vytvoření vlastní knihy. Hra na spisovatele, na ilustrátora. Samostatné vyjadřování ve větách.

Poslední den jsme si s dětmi pokusili vytvořit vlastní knihu. Proměnili jsme se ve spisovatele. Já jsem začala první větu „*V lese žili dva kamarádi...*“. Děti měly pak za úkol pokračovat v příběhu. Vymyslely, že jeden bude obr Bonifác a druhý bude skřítek Malíček. Příběh jsem zapisovala.

„V lese žili dva kamarádi, obr Bonifác a malinký skřítek Malíček. Malíček se jmenoval proto, že byl veliký jak nejmenší prst. I když byl Bonifác veliký tak, že když šel lesem, měl hlavu nad stromy, měl svého malého kamaráda moc rád. Když se blížily

Malíčkovy narozeniny, Bonifác přemýšlel, jaké překvapení pro Malíčka vymyslet. Nakonec Bonifáce napadlo vzít Malíčka na výlet. Malíček z překvapení nebyl moc nadšený, protože musel celou cestu utíkat, aby stačil dlouhým Bonifácovým krokům.

Z výletu tedy nebylo nic. Bonifáce ale napadlo, že si uvaří dobrou polévku. Protože věděl, že Malíček má rád rajskou polévku, uvařil mu jí. Dal si na ní hodně záležet, aby byla opravdu dobrá. Polévka se mu povedla. Ale ouha – Malíček byl tak maličký, že by do talíře spadl. Bonifác Malíčkově složil z papíru lodičku, do lodičky posadil kamaráda Malíčka. A Malíček? Musel si vzít brko, protože lžičkou z lodičky na polévku nedosáhl. Vůbec mu to nevadilo, moc si na polévce pochutnal. Poděkoval Bonifácovi a byli oba rádi, že jsou kamarádi.“

Když jsme příběh dokončili, tak se děti proměnily v ilustrátory a zkusily k vymyšlenému příběhu nakreslit obrázky. Někdo si zvolil kreslení vycházky v lese, jiný vaření polévky, ovšem nejvíce děti malovaly, jak Malíček jedl polévku (viz příloha). Z hotových výkresů jsme si udělali výstavku a pokusili jsme je seřadit tak, jak šel ten náš příběh.

Evaluace projektu:

Jednotlivé činnosti jsme hodnotili s dětmi každý den. Děti hodnotily, jak se jim zvolené téma líbilo a co je bavilo. Nejvíce děti bavilo hádání týdenního tématu a třídění knihovny. Velkou snahu projevily při tvorbě vlastní knihy, kde s nadšením vymýšlely příběh a následně je zaujala i hra na ilustrátora. Ukázky výkresů jsou v příloze č. 4, 5.

Děti téma přijaly s nadšením a vzhledem k jejich aktivní spolupráci se mohu domnívat, že byl projekt zdařilý a děti bavil. Při realizaci se aktivní zapojení dětí projevilo například v tom, že si všechny děti přinesly knihu.

Po ukončení projektu se rozplynuly moje obavy z toho, že dnešní děti o knihu nemají moc velký zájem. Po týdenním programu se děti naučily do mateřské školy nosit vlastní knihy, ze kterých si při volných chvílích nebo před odpoledním odpočíváním předčítáme. Tím byl splněn cíl mého programu „Návrat ke knize“.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo na základě dostupné odborné literatury zmapovat, jaká média vstupují do života předškolního dítěte. Zda dětského recipienta mediální svět zajímá, jak ovlivňuje a naplňuje jeho běžný den a to nejen v rodině, ale také v mateřské škole, kterou navštěvuje. Z dostupné odborné literatury bylo zjištěno, že do života předškolních dětí vstupuje nejen kniha, ale také dětský časopis, televize, počítač. Ty mohou mít na děti jak pozitivní, tak i negativní vliv. Pozitivní vliv sobě nese každé médium. Kniha dětem umožňuje jazykový i vědomostní rozvoj. Televize má pozitivní vliv v době, kdy dítě sleduje pořady určené jeho věkové skupině. Dětské pořady děti zapojují i pohybově, takže dítě u televize nemusí jen sedět a pasivně se dívat, ale může si také zacvičit, zazpívat. V televizi se nachází i pořady, které umožňují prvotní vzdělávání v oblasti cizího jazyka a to především angličtiny a němčiny. Existují různé počítačové vzdělávací programy, v rámci kterých se děti seznamují s barvami, předměty, které je obklopují, ale mohou si zde zahrát i různé hry, jako je pexeso a jednoduché doplňovačky. Negativní působení v sobě nese televize tehdy, když dítě v televizi sleduje pořady určené starší věkové skupině. U počítače se s negativním dopadem potýkáme tehdy, když dítě hraje hry, které nejsou určené jeho věku. Mezi ty to hry se mohou zařadit různé „střílečky“. Zde se mohou začít objevovat první závislosti na hrách.

Druhým cílem bylo zjistit, jaký vztah k médiím a ke knize mají učitelky mateřských škol a rodiče předškolních dětí. K dosažení tohoto cíle jsem provedla výzkumné šetření ve vybraných mateřských školách a mezi rodiči. Výsledkem výzkumného šetření je zjištění, že učitelkám kniha slouží ke zpestření dne v mateřské škole, ale také i ke vzdělávání dětí v mateřské škole. Kniha je využívána jako doplněk motivace pro děti při vzdělávání, ale také slouží k předčítání před odpoledním odpočinkem. Ostatní média v mateřské škole slouží jako doplněk volného času. Především v době, kdy je špatné počasí a nedá se jít s dětmi ven. Dětem je většinou v této době pouštěna pohádka na DVD či videu. Počítač je v mateřské škole využíván,

jako doplněk při vzdělávání dětí. Mateřské školy využívají výukové programy určené dětem předškolního věku.

Třetím cílem bylo zjistit, jaký postoj mají rodiče ke knize. U rodičů bylo zjištěno, že nejvíce k vyplnění volného času stráveného s dětmi využívají ostatní média, jako je televize a počítač. Knihu berou do ruky s dětmi jen tehdy, když jim chtějí přečíst pohádku před spaním. Na základě tohoto zjištění je důležité apelovat na rodiče, aby věnovali zvýšenou pozornost tomu, na co se děti dívají v televizi nebo jakou činnost vykonávají na počítači. Neboť sledování nesprávných televizních programů může mít vliv na nevhodné sociální začlenění dítěte do společnosti a u počítačů je hrozba počáteční závislosti na hrách. Hrozí zde ztráta povědomí o realitě. Děti pak neumějí rozeznat hru od reality.

Posledním cílem bylo vytvoření metodické části, ve které byla uvedena ukázka, jak se dá s knihou pracovat v mateřské škole a jak si k ní mohou děti vytvořit vztah. Projekt byl aplikován v mateřské škole Staré Hodějovice, kde pracuji jako učitelka. Děti během projektu byly seznámeny s knihou, jak taková kniha vzniká a co nám kniha přináší. Navštívili jsme dětské oddělení v knihovně v Českých Budějovicích. V závěru projektu děti vytvořily svůj vlastní příběh, který doplnily vlastní ilustrací. Po ukončení projektu začaly děti projevovat větší zájem o knihu. Děti našly zálibu v prohlížení si dětských encyklopedií, dětského atlasu světa, ale i v krátkém předčítání pohádek či příběhů.

Literatura:

1. BLAŽEK, B. *Venkov města média*. Praha: SLON 1998.
2. ČERNOUŠEK, M. *Děti a svět pohádek*. Praha: ALBATROS 1990.
3. HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: PORTÁL 2004.
4. JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha: PORTÁL 2007.
5. kol. autorů. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: VÚP 2006.
6. MAŠEK, J. , LOBODA, Z., ZIKMUNDOVÁ V. *Mediální pedagogika v teorii a praxi*. Plzeň: ZČU 2010.
7. MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: GRADA 2005.
8. McLUHAN, M. *Člověk, média a elektronická kultura*. Brno: PRINT-TYPIA 2000.
9. McQuail, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: PORTÁL 1999.
10. MERTIN, V., GILLERNOVÁ, I. *Psychologie pro mateřské školy*. Praha: PORTÁL 2003.
11. OPRAVILOVA, E. *Knih jako prostředek výchovy*. Praha: Univerzita Karlova 1984.
12. POSPÍŠIL, J., ZÁVODNÁ, L., S. *Mediální výchova*. Kralice na Hané: Computer Media 2010.
13. REIFOVÁ, I. *Slovník mediální komunikace*. Praha: PORTÁL 2004.
14. ŘÍČAN, P., PITHARNOTVÁ, D. *Krotíme obrazovku*. Praha: PORTÁL 1995.

Internetové odkazy:

1. Děti u počítače ano, či ne? [online] akt. 17.9.2006, [citovano dne 31.3.2011]. Dostupné na http://www.topzena.cz/clanek-91-Deti_u_pocitace_ano_ci_ne.htm
2. Bednář, V. Děti elektronického věku [online] akt. 16.6.2008, [citovano dne 31.3.2011]. Dostupné na www: <http://www.lupa.cz/clanky/deti-elektronickeho-veku/>
3. MORAVCOVÁ, D. Využívání počítačů v mateřské škole. [citovano 6.1.2009]. Dostupné na WWW: <http://www.rvp.cz/clanek/6/257>
4. WIKIPEDIA [online], [citovano dne 15.2.2011], Dostupné na www: http://cs.wikipedia.org/wiki/Televize_%28m%C3%A9dium%29
5. WIKIPEDIA [online], [citovano dne 17.2.2011], Dostupné na www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Masm%C3%A9dium>
6. WIKIPEDIA [online], [citovano dne 17.2.2011], Dostupné na www: http://cs.wikipedia.org/wiki/Televize_%28m%C3%A9dium%29
7. WIKIPEDIA [online], [citováno dne 17.2.2011], Dostupné na www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Film>
8. WIKIPEDIA [online], [citovano dne 18.2.2011], Dostupné na www: http://cs.wikipedia.org/wiki/Datov%C3%A9_m%C3%A9dium
9. WIKIPEDIA [online], [citovano dne 18.2.2011], Dostupné na www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kniha>
10. WIKIPEDIA [online], [citovano dne 18.2.2011], Dostupné na www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Casopis>
11. VŠE PRO VAŠE DĚTI [online], [citovano dne 21.2.2011], Dostupné na www: http://www.vseprovasedeti.cz/index.php?option=com_sobi2&catid=21&Itemid=31&limit=10&limitstart=0
12. FITHALL [online], [citovano dne 21.3.2011], Dostupné na www: http://www.fithall.cz/rest/magazin/1073-30-rodina-a-deti/1929-deti_pocitac.html

Přílohy:

Příloha č.1 – Dotazník pro učitelky mateřských škol

Dobrý den,

ráda bych Vás poprosila o vyplnění dotazníku. Dotazník je anonymní a je jen pro účely výzkumného šetření v mé diplomové práci na téma „Kniha a ostatní média v MŠ“.

U otázek, u kterých je více možností, prosím zaškrtněte jen jednu odpověď, kde je ponechán prostor, vyplňte prosím Váš názor.

Velmi si vážím Vaší spolupráce

Bc. Martina Škarková

studentka Univerzity Karlovy v Praze, obor Pedagogika předškolního věku.

1. Jaké technické vybavení má vaše třída?

- A. PC
- B. TV
- C. Video
- D. DVD

2. Jsou všechny třídy stejně technicky vybavené?

3. Slouží využití médií ke zpestření dne v MŠ?

- A. Ano
- B. Někdy
- C. Ne

4. Využíváte média k práci s dětmi?

- A. Ano
- B. Někdy
- C. Ne

	ANO	NE
Mají děti během volné hry zájem o knihu?		
Mají děti během volné hry zájem o dětský časopis?		
Mají děti během volné hry zájem o počítač?		
Mají děti během volné hry zájem o Video či DVD?		

Jak vyplňujete čas v době, když se nedá jít ven?	
volná hra dětí	
čtení pohádky	
pouštění pohádky na DVD či videu	
dívání se na TV	
Jiná řízená činnost (vypište)	

O co děti nejvíce jeví zájem?		
	chlapci	dívky
Knihu		
Dětský časopis		
Video/DVD		
CD-přehrávač		
Počítač		
TV		
seřaďte dle oblíbenosti dětí od 6do1(6nejvyšší hodnota)		

	ANO	NE	Ano - jak často	Ne – proč ne?
Čtete dětem knihu před spaním?				
Pouštíte dětem pohádku z rádia před spaním?				
Pouštíte dětem pohádku na videu či DVD před spaním?				
Pouštíte dětem televizi během dopolední činnosti?				
Pouštíte dětem cd-přehrávač během dopolední činnosti?				
Využíváte čtení knihy během dopoledních činností?				
Využíváte dětské časopisy během činností v MŠ?				

Příloha č. 2 – Otázky pro rodiče

1. Čtete si s dětmi každý den?
2. Kolik času věnujete četbě s dětmi?

3. Kolik času denně se mohou děti dívat na TV?
4. Dohlížíte na to, jaké pořady děti sledují?
5. Podle čeho vybíráte pořady pro děti?
6. Kolik času denně, či týdně smějí děti trávit u PC?
7. Jaká je oblíbená kniha Vašich dětí?

Příloha č.3 – Otázky pro děti

1. Čte ti někdo pohádku před spaním, anebo se díváš na TV?
2. Můžeš se každý den dívat na TV?
3. Jakou máš oblíbenou knihu?
4. Jakého hrdinu máš nejraději?
5. Na co se rád díváš v televizi?
6. Dostal si na Vánoce knihu a jak se jmenovala?
7. Hraješ doma hry na PC?
8. Jakou máš oblíbenou hru na PC?

Příloha č.4

Příloha č.5

Příloha č.6

